

№ 7-40

№ IV

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

საქართველო

ბებრილი 1903

უტრნალ „ჯეჯილისა“

I	პატარა შკითხელებს ლექსი—შ. შვიშვილისა	
II	შეკმნა შერცხლისა ლეგენდა ფრანგულიდან—გნ. ან. ამი- ლასკრისა	
III	ეს თაიგული დედიჩემისა ფრანგულიდან—ტასოსი	8
IV	ერთგული შეგობარი—თამარა გოგოლაშვილისა	9
V	წითელი კვერცხის ამბაეი—გ. ფარადაშვილისა	12
VI	შეფის ხუმრობა—გ. წუაღტუშვილისა	15
VII	გველი—ძმა (ბალოდა)—ბაზანასი	17
VIII	პატარა ფეხსაცმელები თარგმანი—განო ლორთქიფანიძესი	21
IX	როგორ მიმდინარეობს ქვეყნათ ცხოვრება (გაგრძელება) —კოტე ჟლიოზაშვილისა	27
X	ობოლი ინგლისური მოთხრობა—ს. ტიციშვილისა	34
XI	კაბიტანი იაკობ კუკი თარგმანი—ან. წერეთლისა	43
XII	ძველი ისტორია ერნესტ ლაიხისა. ბერძნები (თარგ- მანი—ნ. შენგელასია	
XIII	წერილმანი: ანდაზები, გამოცანები, აკროსტიხი, ჩქარა- გამოსათქმელი, რებუსი, ახსნა და განცხადება	

899.962.1/05

ჯ-40

საქართველოს
საბჭოთაო

345 1/2
1903

საქართველოს სახელმწიფო

ეკონომიკური

ივანე, მუხომე მუხომე,
დაბურდი, განდი უანსა!..
ი. დ.

№ IV

წალიწალი მეთოსხმება

ტფილისი

საქ. ტ. მ. რ. კოტინანდისა, № 41 | Тип. Т. М. Ротшильда, Гол. пр. № 41

1903

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 27-го Марта 1903 г.

პატარა მკითხველებს.

ემო პატარა მკითხველებო,
ჩემი სიცოცხლის სხივებო,
საუფარლათ მოგიკვიკენო,
თქვენ ჩემი გულით მძივებო.

მოგესალმებით ტკბილ-კოცნით,
ბიძია, გულით წრფელითა
და გიძუნით უველას სინარულს—
სიუფარულს, უთქმელს ენითა.

მომილოცინა გენაცხათ
აღდგომა მაცხოვარისა!..
და მასთან ერთად სიცოცხლე
მთელი ადამის გვარისა!..

იესო მსხნელი ქვეყნისა
თქვენსავით იყო პატარა,
მაგრამ თავისი სიცოცხლე

სულ ცელქად როდი ატარა.
 სანა სწავლობდა შინ წყნარად,
 სან კარსე დაცქრიალობდა,
 სან ვარდებს რგავდა ზაწია
 ბაღში, და ტკბილად ვალობდა.

გულ-მოდგინებით, სიფრთხილით
 თვალს ადევნებდა ეველასა,
 ფიქრობდა უმწე ბავშვების
 და ღარიბების შველასა.

განსაკუთრებით უფრო კი
 ობლებსა ეფერებოდა,
 თვალიდან სწმენდდა ცრემლებსა,
 მათ მშობელ მამათ სდებოდა.

რწ დავაყვაცდა, იესომ
 ქვეყანა შემოიარა;
 სალხის ჭირი და ვარაში
 შეიგნო, გაიზიარა.

ბნელსა მიაჭყინა ნათელი,
 ეველგან გაჭკურნა სნეული;
 სე აღადგინა უძლეური,
 ჯან-ღონე გამოლეული.

მაცდური, ქვეყნის ორგული
 განასწავტაკა გულითა;

ბოროტი კეთილს ამოუვრბ
მან წმინდა სიუვარულითა.
თვისი სიცოცხლე, ჯან-ღონე
სიკეთეს გადახლია, *მხეობა მამ*
ბოლოს აწამეს ისიცა
და ჯვარსედ სული დალია!
მაგრამ არ მოკვდა იესო,
საქმით აქ დაჩნა ჩვენთანა,
დღესაც აქ არის სულითა
თავის სუვარულ ერთანა!..

შ. მღვიმელი.

შაქმან ბერძნულია.

ფრანგული ლეგენდა.

გუძღვნი ჩემ ჰატარა მარიას.

რისტანის ქუეყანას, მისიგან განათებულ სოფელს ნასარეთში, ღვთიური ურმა თამაშობდა თვის ჰატარა შეგობრებთან; კეთილის ჰაწია ხელებით სეღდა თისას წუაროს ჰირას და მისგან აკეთებდა ჩიტის ბარტყებს, რომელთაც იქვე ნაწილზე ამწკრივებდა ფრთებ გაშლილთ. ამ დროს გამოიარა ფარისეველმა:

— ცოდვილნო ურმანო, რას ჩადისარო შაბათ დღეს! შეუტია მან და გაბრახებით ჰგრა ფეხი

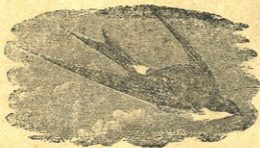
ჩიტებს გასასრესათ, მაგრამ ჰატარა იესომ შემოჰგრა ტაში და უკებ თისისგან განცხოველდენ მერცხალნი; ნაცრის-

ფერი ფრთებით შეფრინდენ იმ სახლის ბანსე, სადაც ცხოვრებდა იესო, და იმავე თ. სიდან, რომლიდანაც იუვენ შექმნილნი გაიკეთეს ბუდე.

მას აქეთ მერცხალნი ირჩევენ უოველთვის სადგომათთვის მეგობარ კაცთა სადგურებს; იქ ცხოვრობენ თავისუფლათ უშიშარნი, საუვარელნი და სახლისათვის დიდათ სასიამოვნონი. განვლო მას აქეთ კარგა ხანძა, ღუთიური ყრმა შეიქმნა კაცთა და როდესაც მიჭავდათ გოლგოთისკენ ჯვარსე საცმელათ, საბრალო შეწუსებულნი მერცხალნი შწარის ჟივილ-სივილით დაჭფრინავდნენ გარს. მასი შემქმნელი თავსე ეკლის გვირგვინით მიდიოდა სასიკვდილოთ. მის გადაფითრებულ სახეს ჩამოსდიოდა ცრემლ-ნარევი სისხლი. მაშინ მერცხლებმა სათითაოთ ნისკარტით დაუწვეს ეკლის ამოღება, რომელიც უწელულავდა დიდებულ შუბლს.

განვლო საათებმა და საძინელის სმით განუტევა სული ჯვარცმულმა; ცა დაბნელდა და ზატარა ჩიტებმა იწვეს კვნესა. მაშინ მათ ფრთებს გადაეფარა სამგლოვიარო შავი საძოსი, რომელსაც ატარებენ მერცხლები დღესაც.

კნ. ანა ამილახერისა.

ეს თაიგული დედაჩემისა!

ლამასი ზატარა ქალი მინდორში უვახილებს
 ჭკრეფავდა. გსათ მიდიოდა ერთი კაცო,
 მიუხსლოვდა ემაწვილს და ჭკითხა:

- ჩემო ზაწაწინავ, გიუვარს ქადა?
- დიას, ბატონო, მე ქადა ძლიან მიუვარს.
- მამ კარგი. მომეცი ეგ კაი თაიგული, რომელიც
 ხელში გიჭირავს და მე მოგცემ სამაგიეროთ ქადას.
- ამის მოცემა არ შემიძლიან, ბატონო!
- არა? მამ ორ ქადას მოგცემ... მაინც არ გინდა?...
 მამ დაიჭი საში, ოთხი, ექვსი... როგორ თუ? არ მესმის,
 განა სამეოფი არ არი? ეჭ! მამ რა ფასი გინდა მაც თაი-
 გულში!

— ეს თაიგული დედაჩემისთვის მოვამსადე და არაფრის
 გულისთვის არ გაგეცვლით ქადასე.

— რა კაი ბავში ყოფილხარ, ჩემო ლამასო, მე შენ
 მოგცემ ქადას, ეგ თაიგული-კი ისევ დედაშენს მიუტანე.

ტასო.

(ფრანგულიდან)

ერთგული მეგობარი.

ეკობის დროს დაჭერილი ვეფხვი კარგი მოვლით ძაღვ დაძინაურდება. შესედულობით და სხვათათი ის წააგავს კატას.

თავის მოძველს ძაღვ მიეჩვენა; თვალეში შესცქერის, კუდს უქნევს, ხედებს ულოკავს, მაგრამ მისი ნდობა საშიშია. თუ ვეფხვს ეშინია კაცისა და გრძნობს თავის თავსე მის ძაღვს, ის მას ეველაფერში ემორჩილება და კიდევ ეალერსება, მაგრამ თუ შენიშნა, რომ კაცს მისი შიში აქვს, ის ისევ საშიშ შესევათ გადაიქცევა.

განსაკუთრებით ისინი ეჩვევიან თავიანთ უურის-მგდებლებს, რომლებიც უკლიან, აკმევენ და კაღიას უწმენდენ. სან-და-სან, მაგალითათ, მოძველელი გაუჯავრდება და კიდევ დასჯის,

გალახავს, მაგრამ ვეფხი მალე ივიწეებს ამას და ისე გადი-
 ტანს სასჯე ს, თითქოს გრძობდეს თავის თავს დამანა-
 ვეთ. უეპარს ვეფხს სუსტი ცხოველების მფარველობა. აი
 როგორი შემთხვევა მოხდა ერთ ცირკში.

მსეცების მომთვინიერებელს ერთი ძალი ჰყავდა. ერთ-
 ხელ ძალია რაღაცასე ძლიერ გააჯავრა თავისი ჰატრონი
 და ძალი ვეფხს შეუგდო გალიაში. «დეე, ვეფხი გაუსწორდე-
 სო» წაიღანარაკა მან გაბრახებით. მაგრამ ვეფხი უფრო
 სულგრძელი გამოდგა. ძალი შიშისაგან ცანცანმა აიტანა
 და კუდ-ამოუებული საცოდავით წუწკუნებდა. ვეფხს შეებრა-
 ლა ის, მივიდა ახლოს, დასუნა, მერე მოუწვა კვერდით და
 მოხვია თათები. ამას შემდეგ ისინი ძალიან დამობილდენ,
 ერთათ ჭამდენ. თუცა-და ჭამის დროს ერთმანეთს სძირათ
 უდრენდენ, მარა ვეფხი არასოდეს არ ჩაგრავდა ძალს და
 უველაფერს უთმობდა. ის თითქოს სიამოვნებას გრძობდა,
 როცა სუსტს — იფარველობას უწევდა და ბოლოს ისე შეეთ-
 ვისენ ერთმანეთს, რომ მათი დაძორება შეუძლებელი შეიქ-
 ნა. ბოლოს ვეფხი ავით გახდა: თვალები სიბერისაგან და-
 უსუსტდა და ცრემლები დანალექით გადმოხდიოდა. თან და-
 თან დაჭკარვა თვალების სინათლე და მუდამ დაწოლილი
 ეგდო. ძალი მას არ შორდებოდა. ერთხელ მივიდა ჰატ-
 რონი და ნახა, რომ ძალი მოწოლია ვეფხს კვერდით და
 ცრემლიან თვალებს ულოკავს. რამდენისაჲ დღის შემდეგ ვეფ-
 ხი მოკვდა, მაგრამ ძალი მაინც არ შორდებოდა თავის

ძველ მეგობარს და როდესაც მოინდომებდენ მის მოძორებას, ის გაბრახებული კბილებს ააკრავსუნებდა და ღმუილს მორთავდა. როდესაც ვეფხვი გამოიტანეს გალიიდან, ძაღლს მანაც არ უნდოდა მოძორებოდა. ის დაჯაფრიანდა და სჯემელს სრულიად აღარ ეკარებოდა. ცირკის ჰატრონმა ვეფხვს ტყავი გააძრო და საღიხათ გაიკეთა თავის ოთახისათვის. ერთსელ ძაღლი შევიდა მის ოთახში და რომ დაინახა ვეფხვის ტყავი, მაშინვე მიჯარდა თავის მეგობარს, გაულოკა თვალები, ცხვირი და დაუწყო თამაში და ალეწი, მარა მეგობარი სმას არ სცემდა, მისვდა ამას ძაღლი და მაშინვე მოძორდა; დაწვა შორი ახლო და საცოდავთ განაბა წკმუტუნი. ძაღლიან დამაფიქრ ძაღლის ქცევამო, ამბობდა ჰატრონი, რომელიც ეგება ამის მოწმე იყო, მე ის ძლიერ შემეტოდა, დავუძახე და მივეაღერსეო.

აი სედავთ, ის პირუტყვია, მარა როგორი სიუვარული და მეგობრობა ცოდნია.

თამარა ვოგოლაშვილი.

წითელი კვირსხის აზვავი.

რისტიანებს ძველ დროიდანვე ჩვეულებათ აქვთ ქრისტეს აღდგომის მილოც-მოლოცვა წითელ-კვერცხებითა. ეს ჩვეულება, როგორც გადმოცემა მოგვითხრობს, შემოუღია მოციქულთა სწორს წმ. მარიამ მაგდანინელს. მარიამი ერთგული მოწაფე იყო ქრისტესი; ის მუდამ თან დასდევდა მას და ემსახურებოდა. იმანაც როგორც სსვებმა ვაპცილა მაცხოვარი გოლგოთის მთასე და სსვებთან ერთათ ტიროდა, როდესაც მას ურიანი ჯვარსედ აწამებდენ. მარიამი დაესწრო იმ დროსაც, როდესაც მაცხოვარი ჯვარიდან ჩამოსსნეს და გაჭევა იმის წმიდა გვამს იმ ადგილამდე, სადაც იგი დასსაფლავეს. ქრისტეს დაკრძალვის შესამე დღეს მარიამი დილით ადრიან მი-

ვიდა მაცხოვრის საფლავის თაყვანსაუკმლოთ და საფლავი რომ დაცალიერებული ნახა გაემუწა, რომ ეს ამბავი შეეტუობინებინა მოწაფეებისათვის: ჰეტრესთვის და იოანესთვის. შემდეგ ამისა იგი ხელ-ახლათ მივიდა მაცხოვრის საფლავთან და ჰირველათ მარიამი ვახდა ღირსი მკვდრეთით აღდგომილ მაცხოვრის სილვისა. იგი ხედავდა როგორ ვაგრცულდა იერუსალიმში ქრისტიანობა და თვითონაც გულმოდგიწეთ შრომობდა და ავრცელებდა ხალხში ქრისტეს სარწმუნოებას. ამ მიზნით რომშიაც გაემგსავრა, წარსდგა იმპერატორ ტიბერიოსის წინაშე, მიულოცა მას წითელი კვერცხი და უთხრა: «ქრისტე აღსდგაო!» და უამბო იმპერატორს მაცხოვრის უსამართლო წვალება.

რომიდან კეთილ მახარებელი გაემგსავრა ეფესოში იოანე ღვთის-მეტყველთან; დაბინავდა იქ და შველოდა მას ქრისტეს სარწმუნოების ვაგრცელებამი; ეფესოშივე მიიცვალა და იქვე იქმნა დასაფლავებული.

მესუთე საუკუნეში, საბერძნეთის იმპერატორის ლევან I მეფობის დროს, ნაწილები წმ. მარიამი მაგდანილენისა გადაიტანეს ეფესიდან კონსტანტინეპოლში.

როგორც მარიამმა მიულოცა იმპერატორ ტიბერიოსს წითელი კვერცხი ქრისტეს აღდგომის სახარებლათ, ისე ქრისტიანენი ულოცავენ სოლმე ერთმანეთს აღდგომის დღეს წითელ კვერცხებს. ეს ჩვეულება ძველადვე შემოდებულია

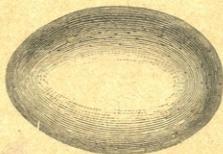
და დღევანდლამდე არსებობს. მთელ დედამიწის ზურგზე, სადაც კი მოფენილია ქრისტიანობა.

უწინდელ ებრაელების ჩვეულებით, ებრაელი ნიშნათ ჰატივისცემისა და სიუვარულისა, მიართმევდენ ხალხე თავიანთ უფროსებს და მეგობრებს კვერცხებს, მარიამძაც იმჭერატორს ჰატივისცემით მიართვა კვერცხი და ასარა აღდგომა ქრისტესი.

წითელ კვერცხს აქვს კიდევ სხვა მნიშვნელობაც: ის მოგვაგონებს ჩვენ ქრისტეს აღდგომასაც; როგორც უსულო კვერცხიდან იბადება უსულო ქმნილება, აგრეთვე მკვდრეთით აღსდგა მაცხოვარი ჩვენი.

კვერცხი კიდევ გვაგონებს დედამიწის სიმკვებლეს და წითელი საღებავი იმ მხარულობას, რომ მთელი დედამიწა მხარულობს და მთელი ბუნება იღვიძებს, ცოცხლდება ქრისტეს აღდგომის სიხარულით.

გ. ფარაღაშვილი.

მეფის სუმრობა.

მერეთის მეფე სოლომონს ერთსელ დიდი წვეუ-
ლება ჰქონდა და მთელი დიდ-კაცობა სასასლემი
იყო თავმოყრილი, რომელთაც კარგათ მოიღოსინეს
და ბევრიც იხუმრეს საუვარელ მეფის განსართობათ.

ამ ღსინს დაესწრო აგრეთვე აზნაური ელიაზა, რომე-
ლიც ყველასაგან განირჩეოდა თავისი ვაჟკაცობითა და სა-
კვირველი ძალ-ღონით, ნამდვილი გოლიათი კაცი იყო.
მისი ვაჟკაცობის შესახებ დღესაც ბევრი ზღაპრული ამბა-
ვია დარჩენილი ხალხში. მეფე სოლომონს გაგონილი ჰქონ-
და მისი უოჩალობა და ამიტომ მოინდომა გამოეცადა. რო-
ცა ვახშიმი გათავდა, მეფემ იხმო ერთი თავისი ერთგული
კარის-კაცი და ჩუმათ რაღაც უბრძანა.

იმ დამეს, როცა ნადვინევი ელიაზა ღრმა ძილში იყო,
იმ კარის-კაცმა მოჰზარა სძალი და ისე დაბლაგვა, რომ ჰი-
რი უუხსავით გაუხადა; მერე ისევ ქარქაშში ჩაავო და სა-
დაც იყო იქვე დაჰკიდა.

მშვენიერი დილა გათენდა. სტუმრები ადგენ, ჰირი და-

იბანეს, ჩაიკვეს, გამოეწვევენ და სახლის აივანზე მეუის გამობრძანებას ელოდენ. გამობრძანდა მეუეც და სანუკარ სტუმრებს მიესალმა.

ცოტა ხანს შამდეგ მეუე მიუხსლოვდა ელიავას, მხარზე ხელი დაადო და რაღაც დასაქმა. ელიავა იმ წამსვე კიბეზე ჩავიდა და მეორე სადგომისაკენ გასწია მეუის ბრძანების გადასაცემათ. როცა უკან დაბრუნდა და ესოში მოდიოდა, ამ დროს ესოში მოულოდნელათ განხდა სამინელი ბუღა და გაექანა ელიავასაკენ. ელიავამ ხმლის ამოდებაც ვერ მოასწრო, მხოლოდ ის-ღა მოახერხა, რომ ჰკრა შუბლზე ხელის გული და უკანა ფეხებზე დასცა, იმ წამსვე ხმაღმაც იელვა და ბუღა უსულოთ მიწასე გაგორდა. ამ დროს აივანზე სამინელი კიეინი მორთეს და გაეშურენ ესოში.

ელიავას ძრიელ გაუკვირდა, რომ ბუღას სისხლი არა სდიოდა და თავიც ტანზე შარხა. მსწრაულ დახედა თავის ხმაღს და მხოლოთ მაშინ-ღა მიხვდა, რა ოინიც უევეს.

როცა სსვებთან ერთათ მეუე ღიმილით მიუხსლოვდა გოლიათ ელიავას და მოულოცა, მან ამოიღო დანა და შემოსერა ბუღას კისერზე ტეავი სწორეთ იმ ადგილას, სადაც დაბლაგვილი ხმაღი დაეკრა. თავი იმ წამსვე მოშორდა ტანს, რადგან კისრის ძკლები სულ ერთიანათ დანტვრეული ჰქონდა. ამ ამბავმა ეველანი ძრიელ გააკვირვა.

მაშინ მეუის ბრძანებით გამოიტანეს მშვენიერი, ოქროთი მოჭედილი, ხმაღი და გადაჰკიდეს გამარჯვებულ გოლიათ ახნაურს.

გ ვ ე ლ ი - ქ მ ა

(ბაღლადა)

7387

აჰა დამიჯდა, მიამბო:
 «იყო და არა იყოთ;
 ყოფილან ერთნი ცოლ-ქმარნი
 დედუნია და კიკოთ.
 ერთხელ სამკალად ყოფილან,
 დაღლილან, მოუჩრდილიათ,

იქავე წამოწოლილან,
 ცოტ-ცოტა მიუძინიათ.
 გაკვდიებია კიკოსა,
 საკმაო ხანი წასულა;
 მზე გადახრილა, გრილები
 კინალ ხევს გაღმა გასულა.
 უნდა დიაცსაც უძახოს
 მომკალმა თავის ფიქრითა.
 შეკვხედა, მაგრამ თქვენს მტერსა,
 გაქვავდა ერთის სიტყვითა:

ნახა, რომ მის ცოლს საწყალსა
 გველი პირისას ჩათუძერა!
 რას უშველიდა?—წყეულოსა
 დანახვაც ძლივას მოასწერა.
 კიკოს შიშისგან აცხროებს *)
 მაგრამ რას არგებს, რას თუზამს?
 ქალს სძინავს, გველი კი არა,
 მითომ ჩურჩხელა ჩათუქამს.
 კიკომ რა იცის? მას გული
 გადაელივა მისთვისა.
 მერე თქაზა: „ადექო“,
 თვითონც არ იცის რისთვისა.
 მძინარე ადგა, წამოაჯდა,
 კარგად აზილებს თვალებსა;
 კიკო კი ელდით ილევა,
 ერჩევა ხორც და ძვალებსა.
 ელის, ან ეხლა იკივლებს,
 სადმე იტაცებს ხელსაო.
 იძახის: „კვარგავ შვილს ცალკე
 და ცალკე მეუღლესაო“.
 და წყალში გულოჩავარდნილი
 სწყევლის გაჩენის დღესაო.

*) აცხროებს—აკრთუნებს, აკანკალებს, აძაძაგებს.

საცდელათ პურიც აჭამა,
 დააღევირა წყალიცა;
 მხოლოდ არ გააგებინა
 თვითონ იცოდა რაიცა.
 ქალს არა სტკივა არარა, —
 გულიც კარგათ აქვს, ჯანიცა.
 იმ დღეს მკეს, კკონეს, ააგეს,
 საღამოთ სახლში წავიდნენ.
 მასქითაც კიდე მრავალი
 დღენი მშვიდობით გავიდნენ.
 კიკო გველისა ჩაძრომას
 ეძახდა მოლანდებულსა.
 სიყრმისა შვილსა მოელის
 ცოლისა დაბადებულსა.
 ბოლოს მოვიდა ის დღეცა,
 ქალსა მოუტნდა დაწოლა;
 ვაჟი მიეცა და მასთან
 გველის წიწილაც ეყოლა!
 იზრდება ბაღლი და მასთან,
 იზრდება გველის წიაპა.
 მერე რა თყვარს ის ბავში,
 რა რიგად აეკვიტა!
 დღე ლამე იმასთან არის,
 არა კშორდება გვერდითა,

თუ სძინავს, ესაც ავა და
 შეწვება იმის თავითა.
 თუ რამე გააფაჩუნებს,
 ასწევს თავს იმანისა,
 გამოაკვესებს თვალებსა,
 თვალებსა წინწყლებიანა.
 ტკბილად კვხოვრობდენ, მაგრამა
 საწყუთრომ ვალი აიღო,
 ბალლი შეიქმნა ავადა
 და თქვენი ჭირი წაიღო.
 სასაფლაოზე იმასა
 მტურავიც გაჰყვა სხვებთანა,
 როცა დამარხეს, ესაცა
 სახლში დაბრუნდა უკანა.
 ჯერ სრულ მიმოვლო სახლ-კარი,
 სადაც ყოფილან ერთხანა.
 მერე, რა ზღვრბლთან მივიდა
 სისინ-თ თავი აღიჰყო,
 დაჰკრა და ისაც იქ მოკვდა,
 თავი შუაზე გაიპო!“
 ჯერ გველმა რაჰქმნა და ჩვენა
 მოდი ნუ გვეკონდეს არსილი *)
 მოდი ნუ გვიყვარს დედ-მამა,
 ან და-ძმა იმათ გაზრდილი?

ბაჩანა.

*) არსილი — შნობა, გერგილი.

პატარა ფესსაცმელები.

(ვუძღვნი ვიტა ლოლობერიძეს)

ვრივ ანნას შუაფში ეწეო თეთრ ქა-
ლადმი შესვეული ორი პატარა
ლამასი პრიაშკებიანი ფესსაცმე-
ლი. ფესსაცმელები სასიამოვნო
შესახედავი იყო, მაგრამ როცა
ქვრივი მათ შუაფიდან გამოიღებდა
და შესედავდა, თვალევი ტრემლე-
ბით ევსებოდა. საქმე იმაში იყო,
რომ ეს ფესსაცმელები ეკუთვნოდა

მის მიცვალებულ პატარა შვილს, ვალიკოს; ფესსაცმელები
ვალიკოს ძარტო ორ დღეს ეცვა სიკვდილის წინეთ. მას
აქეთ ორმა წელიწადმა გაიარა და ფესსაცმელები ისევე შუაფ-
ში ეწეო.

კვივი ზემთრის საღამო იყო. ანნა თავის ოთახ-

ში იჯდა და ღრმა ფიქრებს ეძლეოდა. ის ფიქრობდა და-
 კარგულ შვილსე და თავის მარტობასე. ამ დროს ვილა-
 ძაც კარებსე ოდნავ დააყუენა. ქვრივი წამოდგა, გააღო
 კარი და დაინახა შვიდი წლის ჰატარა ბავში, ტანსაცმელ
 ჩამოფლეთილი და სიცივისგან გაფითრებული. ანამ მო-
 ჰკიდა ხელი ბავშს, თავის თბილ ოთახში შეიყვანა და ჰური
 აჭაბა, მერე მოიტანა თავის ვალიკოს ტანისამოსი, რომე-
 ლიც შენახული ჰქონდა და ჩააცვა მას. ჰატარა სტუმარი
 იყო ლამაზი, ქერა ემაწვილი;—სულ ჩემ ვალიკოს ჰგავ-
 სო—იფიქრა ქვრივმა,—როგორ დაშვენდა ტანსაცმელი!
 მსოლოთ ფეხები აქვს ჭუჭყიანი...

ქვრივმა დასვა ბავში სკამსე, დაბანა ფეხები, ჩააცვა
 წინდები და გამოიღო შკაფიდან ლამაზი ფეხსაცმელები,
 რომლებიც ისე დიდხანს ეწყო იქ უსმარებლათ. ლამაზი
 ჰრიაშეებისანი ფეხსაცმელების დანახვასე ბავშს თვალები გა-
 უბრწეინდა, მან მოჰხვია ქვრივს კისერსე ორივე ხელი და
 მკრათ აკოცა. ამას შემდეგ ჰატარა არჩილი ქვრივ ანახს-
 თან დარჩა. ბევრი ჯაფა მიაყენა არჩილმა თავის ასალ ფეხ-
 საცმელს. არჩილი იყო ცოცხალი და მხიარული ბავში და
 მისი ფეხები ერთ წამსაც არ ისვენებდენ. ის დარბოდა
 ოთახებში, ბაღში და მინდორში, სადაც ბევრი მშვენიერი
 უვავილები იყო, სმირათ ტალახშიაც და წვალშიაც შეტო-
 ჰავდა ხოლმე ბაყაყების და თევზების დასაჭერათ. მხელი
 სუქე დამართა ფეხსაცმელებს, ერთს ჰრიაშკა დაეკარგა,

ზატარა ფესსაცმელები

მორე-კი გაიხა. ქვრივმა ჯერ დააკრებინა ისინი, მერე-კი როდესაც დანახა რომ ფესსაცმელი აღარ ვარგოდა ჩასაცმელათ, ახალი უყიდა, ძველები-კი კარგათ გაწმინდა და ძაღლს თაროზე შეაწყო. გავიდა დიდისანი, არჩილი გაიხარდა, ღამასი უმაწვილი შეიქნა... ანნა ძალიან დაბერდა...

სამთრის საღამოებში, ანნა უამბობდა ხოლმე არჩილს ბევრ სხვა-და-სხვა ამბავს სვაოსნების ცხოვრებიდან, რომელიც კარგათ იცოდა, რადგანაც მისი ქმარი ზღვაოსანი იყო. ანნა უამბობდა არჩილს იმ მძევნიერ ქვეყნებზე, სადაც არასოდეს არ არის სამთარი, სადაც ევაველები ძალიან დიდრონები და ღამასებია, სადაც ფრინველების ფრთები ოქროსავით ბრჭყვინავენ, სადაც ვეებერთელა სეხილის ტყეებია. ის უამბობდა აგრეთვე იმ საძინელი ღამის ამბავს, როცა ოცი წლის წინეთ გემი, რომელსედაც იმისი ქმარი მსახურებდა, დაიმსხვრა ზღვის ნაპირის ასლო და ცოტახანს იქით ტალღებმა მისი ქმრის გვაში ნაპირზე გამოაგდო. მენ არჩილ ნურასოდეს ნუ წახვალ ზღვაში!—ეუკლთვის ამ სიტუაციით ამთავრებდა ანნა თავის ამბებს: —სმელეთის მუშა იყავი, მე ნუ დამტოვებ მარტო. არჩილს ძალიან უყვარდა ქვრივი ანნა, მაგრამ მისი გული მაინც სულ ზღვისკენ იწევდა, და რა საქმისთვისაც უნდა მოეკიდნა ხელი, მიწას ხნავდა, თივას თიბავდა—თუ პროსებს საბაღახოთ მიერეკებოდა—მუდამ ფიქრით გემზე იყო და იმ ქვეყნებში მიემგზავრებოდა, რომლებსედაც ანნა ელაპარაკე-

ბოდა ხოლმე. ეს ფიქრები მას მოსვენებას არ აძლევდენ.

ერთხელ, როდესაც ანნა ძროხებს წველიდა, აწილი სასლიდან წავიდა მასლობელ ზღვის ზირას მდებარე ქალაქში. იქ შეხვდა ერთ გემს, რომელიც იმავე დღესვე აწირებდა კამკსაზრებას. აწილი შეესვენა გემის უფროსს, მეც თან წამიუვანეო. იმათაც დიდის სიამოვნებით აიუვანეს. აწილმა გამოსათხოვარი წერილი მისწერა თავის დედობილს, რომელმაც ბოდიშს ისდიდა და ჭირბებოდა მალე დაბრუნებას, ბევრი ფულების და საჩუქრების მოტანას.

გაიარა ათმა წელიწადმა. ერთ ღამეს საძინელი ქარიშხალი ატედა, ცა ძავათ ჩამობნელდა, ზღვის ტალღები მალა აღიოდენ, უშველებელ მთებს ემკსავებოდენ და ბურთივით ისროდენ გემს, რომელსაც ანძები მომტვრეული ჰქონდა; ტალღები ისე აგდებდენ და ატრიალებდენ მას, თითქო გემი-კი არა, კაკლის ხეჭუჭი ეოფილიუოს. ბევრი ქარიშხალი უნახავს ამ გემს და ეს ქარიშხალი მისთვის უკანასკნელი იყო. გემმა დაიწყო ნელ-ნელა წეალში ჩაძირვა, მაშინ გემიდან ნაგები ჩამოუშვეს, რომლებიც უცბათ გაივსო საღსით; ეველა მკსავრებს ემინოდათ, ადგილი არ გვეუფაო და ჩქარობდენ ნაგებში გადასვლას, უვიროდენ და ტიროდენ, მსოლოთ კაპიტანის სმა ამჟიღებდა ეველას. ის იღვა მალა გემსე და მშვიდობიანათ აძლევდა ზღვაოსნებს ბრძანებას, თავისი თავი დაეწეებუდი ჰქონდა, მარტო სხვები ასსოვდა. აი ეველა გადავიდა ნაგბი გემიდან... კაპიტანს-კი არ დარჩა ადგი-

ლი. იმან შემოიკრა საცურავი ქაძარი და მამაცად გადავარდა ტალღებში. ნუ თუ სამშობლოს კიდესე დავიღუპებით? ჰფიქრობდა კაპიტანი.

როცა გონს მოვიდა, დაინახა, რომ სუფთა ლოგინში იწვა. მის ზირღაზირ მღალ თაროსე ორი ძველი ზატარა ფესსაცმელი ეწყო. რა მშვენიერები ეჩვენა ისინი მას. ოთახში შემოვიდა მოკუსული, გამხდარი ბებერი ქალი. იმას გაესარდა, როცა დაინახა, რომ ზღვაოსანი, რომელიც მასთან გონება დაკარგულ შემოიტანეს, გონს მოვიდა; გაუსწორა საბანი და სიფრთხილით დააღვეინა რძე.

— მე ზღვაოსნები მიუვარს, — თქვა ბებერმა. — ჩემი ქმარი ზღვაოსანი იყო და ჩემი საუკარელი არჩილიც ზღვაში წავიდა ამ ათი წლის წინეთ. შეიძლება რამე იცოდეთ არჩილისა? შეიძლება სადმე შევხვედროა? ის იყო ლამაზი, ქერა, წითელ-ლოყებიანი, ჟუჟუნა-თვალებიანი ემაწვილი.

— ეჰ, წარმოთქვა ზღვაოსანმა, სილამაზე და წითელი ლოყები სადღა შეჩებოდა. ზღვაოსნის შფოთიან ცხოვრების გამო, მისმა თმამაც უთუოთ დაჰკარგა თავისი წინანდელი ფერი, მაგრამ მისი თვალები სომ ჰკვანან იმ თვალებს, რომელნიც ახლა შენ გიუურებენ? აბა, შემომხედე! მოხუცებული ქალი აღტაცებით მოესვია არჩილს, რომელიც მსალოდ ამ წამს იცნო.

ბევრი კარგი ამბავი უამბო არჩილმა ქვრივ ანასს, და

ორი ქისაც ფულით გატენილი მისცა, რომელიც ჯიბეში
 ჰქონდა. ჩვენ კარგათ მოვეწუებით აქ,—უთხრა ქვრივს არ-
 ჩილმა,—მე ახლა სულ აღარ მოგცილდები. შენ ორჯელ
 მიმიღე შენ ჭერ-ქვეშ და ეს ჩემ დღეში არ დამავიწყდება.

არჩილმა თავისი სიტყვა ასრულა. ის შეიქნა მეურნე,
 შეირთო ცოლი და როდესაც ვაჟი ეეოლა, მასაც ჩააცვს
 ის ძველი ფეხსაცმელები, რომელნიც თაროსე ეწო. სარას-
 მა სელ-ახლაჟ დააკურა ისინი, რამდენათაც-კი შეიძლებოდა.

თუმცა ლამაზი ფეხსაცმელები მეტათ განრესილია, მაგ-
 რამ, როცა ბავში სიარულს დაიწყებს, მაშინ მას ახალ
 ფეხსაცმელს უუიდან და ძველებს სრულიად მოიშორებენ
 თავიდან. ეეო საწუხალ ფეხსაცმელებს, რაც იმუშავეს. ქვრი-
 ვი ანნა ძლივს დადის, მაგრამ მაინც აღტაცებით შეჭყუ-
 რებს თავის არჩილს, მის ცოლს და მათ ჰატარა შეილს
 ვალიკოს, რომელსაც ლამაზი ჰრიაშკებიანი ფეხსაცმელები
 აცვია.

ვანო ლორთქიფანიძე.

(თარგმანი)

როგორ მიმდინარეობს ქვეყნათ ცხოვრება.

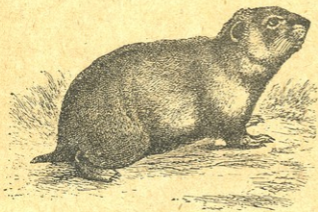
(მოთხრობა ბ. ნ. ბოგდანოვისა)

(მოხუცი თაგვის ნამუშაო)

შენიერი, წენარი სელამო დადგა, როცა ოქროს ცერცვათი დათესილ მინდორზე გავედი. გავეძენი ტბილი ცერცვით და გორიხის ქვეშ დავიძინე. გამომეღვიძა საშინელ სმაურობაზე. შევხედო იქვე შორი-ახლოს უკანა ფესვებზე დასკუპულა ორი სასუნა (დიდი თაგვი) და ერთმანეთს ავის თვალთ სომავენ; ცერცვაში შეხვედრიან და ერთმანეთისთვის გზა ვერ აუქცევიათ თავისი სიბოროტისა და ღვარძლის გამინობით. რა რჯოდათ, მოშორებოდენ ერთმანეთს. ორთავეს ოქროს-ცერცვათი უბები გამოტენილი ჰქონდათ, მაგრამ შურმა და სინარბემ მანც არ მოასვენა ისინი. უკებ ერთმა იმათგანმა წინა თითით გამოიყარა ჰირში მოკრული ოქროს-ცერცვა და წრიპინით ეცა მეორეს, ჩაუჭირა კისერში კბილები და წააქცია. გაიმართა ორ სასუნა შუა ბრძოლა; ბოლოს ერთმა გაუსვრიტა მეორეს კბილებით უე-

ლი და მოჭკლან; შემოაგლიჯა ტყავი კისერზე, გადუსნა თავის ქალა და გააფთრებულმა სიამოვნებით დაუწყო ტვინს

ზ ა ზ უ ნ ა

ჯამა. შემსარა ამ სანახლობამ და მომაგონა შიშხილობა ბედელში. ვთქვათ იქ გაჭირვება, შიშხილი იყო, მაგრამ აქ სომ მთელი მინდორი სავსეა სავსელით, რაღა აჩხუბებთ, გავიფიქრე ჩემ გულში. აქ უარესი უოფილა-მეთქი, ვუფრობდი, ვიდრე ბედელში. ამ დროს იქვე ახლოს, სავსა მე ვიყავი, გამოჩნდა უშველებელი ჩრდილი; ცოტაცა და დავინახე თვით ნადირიც, ის იყო ძელა. ფრთხილათ სუნავდა და თავისკენ მიიპარებოდა, რომელიც იმ დროს დამარცხებულ მოწინააღმდეგის ტვინს შეექცეოდა. გონს ვერც-კი მოვიდა გაპარჯებულნი სავსუნა, რომ ძელა იმის გვერდზე გაჩნდა. სავსუნამ მინც გონება არ დაჭკარვა, მარჯვეთ დახვდა. შეუცქდა უკანა ფეხებზე, სტოდა, წრიბინებდა და ცდილობდა ძელას ცხვირისთვის კბილები ჩაეკლო. ძელა იკდენდა სავსუნას კბილებს და მარჯვე შემოიკეკვას ელოდა თავის დასაჭერათ. ერთი ძესტომის დროს სავსუნა ცერცვში გაიხლართა და თვალის დასამსახებზე ძელის კბილებში ცაება. ძვლებმა ტყა.

ცა-ტეუცი დაიწეეს და ცოტა ხანს შემდეგ თავის ნიშ-
ნიც-კი აღარსად იყო. მელამ კვედარი სასუნაც გაათავა, ტუ-
ჩები ჩაილოკა და გასწია თავისი რბილი და მსუბუქი ნა-
ბიჯით. კათენებას მოჟუცადე და მერე წყალზე ჩავედი. კსა-
ზე, ერთ მიჯნას რომ მიუყვანლოვდი შემხვდა მეორე ჩემი
მონათესავე — მინდვრის თავკი. ძალიან ლამაზი იყო, მო-
ყვითანო-ფერისა, სურგზე შავი ზოლი ჰქონდა გავლებული.

შემეშინდა, მეგონა ტუის თავკივით ისიც მეცემოდა, მაგრამ
გადავრჩი. — სწორეთ იმ წამს, რა წამსაც თვალი შემსწ-
რო, ბალახის ქვეშიდან გამოჩნდა რაღაცა გველი, შავი და
ბრჭყვიანლა და თვალის დასამსამება ვერ მოვასწარი, რომ
სამინელი სურათი გადამეძალა თვალ წინ: შავი გველი ორ-
ჯელ-სამჯერ შემოეხვია გარს ლამაზ თავკს; საცოდავს
სუნთქვა გაუმნელდა, ზირს ძალ-ძალე აღებდა, თითქო ჰყარს
იჭერსო, გველმა უფრო და უფრო მოუჭირა, თავკის ნეკ-
ნებმა ტეცა-ტეუცი დაიწეეს; ფეხების კანკალზე და თვა-

ლებზე ეტეობოდა, რომ სულთ-ებრძოდა. ბოლოს თავი აღარ ინძრეოდა, კველი თან-და-თან გაიძალა და თავს დორბლი გადასსხა; გაჭიმა, ჩაიღო თავგის თავი განიერ ჰირში და ჩასაყლანათ მოემსადა; ცოტა ხანს შემდეგ თავი მთლათ გაჭქრა კველის ჰირში და იმის გაბურღილი ეელი-ღა ამტკი ცუბდა, რომ თავგის ლეში იქ უნდა ეოფილიყო. განუსასღვრელმა შიშმა ამიტანა და გავიქცა.

მალე ერთ კორდს მიუხანლოვდი, რომელსედაც რამდენიმე ადგილას მიწა იყო აგროვილი. კორდზე მოგსაურობის დროს ერთ საუერბდებო სურათს წავაწედი: მიწის ერთი გროვიდან გამოცოცდა მთელი ჯარი მოყვითალო ჭიანჭველებისა და მწერივით გაქმართა სადღაც. თვალი ავაღვენე. აღმოჩნდა, რომ ჭიანჭველების გროვს მართლა ჯარი იყო. თურმე ჭიანჭველები საომრათ მიდიოდენ. მიუხანლოვდენ მიწის ერთ გროვას, იქიდან კიდევ გამოცვივდა მთელი რაზმი წვრილი, მავი ჭიანჭველებისა. ასტედა სასტიკი ბრძოლა ამ ორ ჯარს შორის. გაიმარჯვეს მოყვითალო ჭიანჭველებმა და მავი ჭიანჭველების სადგურში შეცვივდენ. ერთი წამის შემდეგ თითო-თითოთ უკანვე გამოვიდენ და ეველას ჰირში თითო თეთრ მოყვითალო ჰარკი ეჭირა, ჰარკები — მავი ჭიანჭველების კვერცხები იყო. გამარჯვებულებმა იმავე კსით თავიანთ სახლში წამოიღეს კვერცხები. — ნეტა რათ უნდათ მავათ ის კვერცხები, ვუიქრობდი ჩემ კულში და უკან ავეღვენე. ჯარი ნადავლით სახლს რომ მიუხანლოვდა,

სახლიდან გამოეგება მთელი გროვა უვითელი ჭიანჭველებისა-კი არა, არამედ იმისთანავე შავი და წვრილებისა, როგორებთანაც ამ ცოტა ხნის წინათ უვითლებს ომი ჰქონდათ. ამ გარემოებამ ძლიერ გამაკვირვა. ბედსე იქვე კორდსე ჭილეუვაკები დადიოდენ. ერთმა იმათგანმა ამისხნა, რა-შიაჯ იყო საქმე. თურმე რაღაცა მანქანებით უვითელი ჭიანჭველები დიდ ვინმეებათ, დიდ გვარის ჩამომავლებათ თვლიან თავიანთ თავს. როგორც დიდ-კაცებს, იმათი აზრით, რასაკვირველია, არ ეკადრებათ მძიმე, შავი საქმე. ამიტომ მიდიან შავი ჭიანჭველების სადგომში, რომელთაც დაბალ, უსწავლელ ტომათ თვლიან, სოკს სოკვენ, კვერცხებს ართმევენ; კვერცხებიდან შავ ჭიანჭველებს გამოსჩეკავენ, გახდიან, მონებათ გადააქცევენ და ეოველივე მძიმე და უსუფთაო საქმეს იმათ აკეთებინებენ.

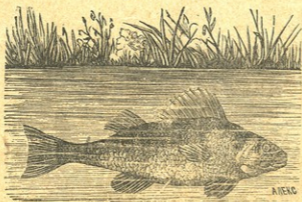
იმ ადგილსაც ვაუპორდი. მთიდან მიწს რო ჩავდიოდით, მშვენიერი სურათი ვინილე: ფართო დედეში, რომელიც აქა-იქ ტუით იყო დაფარული, ანკარა წყალი მიიკლანებოდა. ბუჩქებში და ველსე მრავალი ფრინველი სტოდა და გალობდა, ბრჭვეილას წყალს მერცხლები და მკერიები (მჭრინავეები) დასტრიალებდენ. აქა-იქ, წყლის მოსახვეუებში და მორეუებში ლამაზი იხუები გუნდ-გუნდათ დაცურავდენ. ბაყაი-ელაზია კიდევ წყლის-პირას ცალ-ფესსე გაუნძრევლათ დამდგარიყო და წყალს ჩასცქეროდა, თითქო თავის სახეს ესაუვარლებო. დედეებიდან იხვის ჭუჭულები გამოცურდენ,

დედა იხვი სულ აქეთ იქით იუურებოდა და სმა-ღაბლა ეი-
 ეინებდა. ჭუჭულები გარს ურბენდენ, სან კიდევ თავებს
 წეაღში ჭყოფდენ და რაღასაც ელანავადენ. იქით, პატარა
 ტბასე ორი, თოვლივით თეთრი კედი დაცურავდა. ნაპირის
 ტალასში ღაღღები დარბოდენ. აი სამოთხე სადა ეოფილა-
 მეთქი, კავიფიქრე გულში, მაგრამ უცებ ლელებში სმაურო-
 ბა, წელის-ჭეხუნის გაისმა. გამოვარდა იქიდან მამალი იხვი,
 უგან მთიხვი მოსდევდა. იხვს აფრენა უნდოდა, მაგრამ უკვე
 გაძლილმა ფრებმა რომ უღალატეს, ჩაიუურუქელავა წეაღ-
 ში და გაჭქრა. მთიხვი შედგა და აქეთ-იქით ცქერა და-
 იწყო. იხვი აღარ გამოჩნდა, მაგრამ მთიხვს ეტყობოდა იხ-
 ვი ფიქრადაც არ მოსდიოდა. მისი ეურადღება ჭუჭულებს
 მიეჭროთ. იგი ნაპირში მიიძალა. გაიარა რამდენიმე წამმა,
 წიოკობა და არეულობა მიწენარდა. ვერაგი მხეცი-კი სულ
 ერთ ადგილას იწვა. ჭუჭულები წეაღს თან-და-თან სეკით
 ასდევდენ, და თან წელის ნაპირებში რაღასაც ეძებდენ. აგერ
 ერთი მათგანი მიუახლოვდა სწორეთ იმ ადგილს, სადაც
 მთიხვი იყო დამალული. თვალის დასამსახმებასე ეცა ჭუ-
 ჭულს, ჩაუჭირა კბილები შიგ თავში და წეაღში ჩაიტანა.
 დანარჩენმა ჭუჭულებმაც შეშინებულებმა წეაღში ჩაიუურუ-
 ქელავეს. გონება დაბნეული დედა იხვი კიოდა, დარბოდა
 და ფრთებს აქნევდა. მთიხვმა იხვე ამოიუურუქელავა, პირში
 ჭუჭული ეჭირა და ნაპირისაკენ გასწია. გამოიტანა წელი-
 დან და ჭამა დაუწყო. მე წეაღს მიუახლოვდი და შიგ ცქე-

რს დაუიწვე: გამჭვირვალე წყალში წვნიკი თევსების ქარავ-
ნები დაცურადენ, მარდათ იჭერდენ ეველა ნამცეცს, ნაგავს
და ულანავდენ; ხან უკანვე გადმოაგდებდენ სოლმე ჰირიდან.
ძლივს აქ არს ვნახე მშვიდობიანობა, გავიფიქრე გულში.
ამის გაფიქრება იყო და ქარავნის დაუთხოვობა; სოგი აქეთ
ეცა, სოგი იქით, ერთი ნაპირსედაც-კი გადმოხტა. დაუთ-
ხოვობის მიხეზი თურმე ის იყო, რომ წელის სიღრმიდან
ამოცურდა რამდენიმე მსხვილი თევსი და დაუწვეს წვრილებს
ჭერს და ულანა. ეველა ამას თვალს რომ ვადევნებდი, უცებ
ვიგრძენი რომ ვილაცა შემომხსტა და ეურში მწარეთ კბი-
ლები ჩამიჭირა. მოვიბრუნე თავი და მეც ჩავავლე ჩემს
მტერს კბილები. გაიმართა ბრძოლა; ძალე ვუწოვე დრო
და ისე მარჯვეთ წავავლე ეელში რომ იქვე დაეცა და მოკვ-
და. ნეტა იცოდეთ მერე ვინ იყო ჩემი მტერი, თვალითა-
ცა არს ჩანდა, თქვენსე ბევრით ჰატარს იყო ის თავის
უბედური ცხოველი.

კოტე ელიოზიშვილი.

(შემდეგი იქნება)

ღ ბ ღ ლ ი

ინგლისურა მოთხრობა.

ოდესაც ვენდელის ცოლი ავთამყოფი ქმრის ლოგინთან იჯდა ის კარგათ გრძნობდა, რომ მისი ქმრის სიცოცხლის დღეები დათვლილი იყო, იგი ლოგინიდან ველარ აღგებოდა; გრძნობდა რა უბედური ცხოვრება მოელოდა ქმრის სიკვდილის შემდეგ მას და მის ექვს ობოლს, რომელთაგან ყველაზე უფროსი თორმეტის წლისა იყო. თუკი რამ ჰქონდათ შავის დღისთვის შენახული ორიოდ გროში ისიც სულ მთლათ დაეხარჯა ქმრის დიდი ხნის ავთამყოფობაში და დარჩენენ სრულიად გაღარიბებულნი.

ავთამყოფიც კარგათ გრძნობდა ყველა ამას, გრძნობდა, რომ სიკვდილის დღე მოახლოვებული იყო და ამიტომ გულახდით ელაპარაკებოდა ცოლს:

— ჩემო საცოდავო მეგობარო, ამას იქით შენი თავში საცემი იქნება შეიღების კვება-აღზრდა. შესძლებს შენი სუსტი ჯანი ამას? მე მხოლოდ თქვენი ჯავრი მკლავს და მტანჯავს, თორემ მე რა? სიკვდილისა არ მეშინიან. უფრო მოსვენებით ვიწეები საულავში, არც ვისიმე ჯავრი, არც რაზედმე ფიქრო, არც მუშაობა, არც სახლის პატრონის ფულის გადახდა. მხოლოდ ერთ რამეს გთხოვ—მიპართა

მუდარით ცოლს ავითმყოფმა — ნუ გამართავ დიდ ქელებს, დეე ხალხმა რაც უნდათ ის ილაპარაკონ, ოლონდ შენ ერთ გროშსაც უნუ დახარჯავ მეტს. ვანა საიქიოს დამეკითხებიან, სამი სანთელი გენტო კუბოზე თუ თორმეტიო? ღმერთი მოწყალეა, ღარიბთ შემბრალებ და მაპატიებებს შეცოდებას, მე მხოლოდ თქვენ შეცოდებით და აი ეს მიკლაეს გულს.

ბევრი ტანჯვის შემდეგ გარდაიცვალა ვენდელი და ცოლმა მაინც ვერ მოითმინა, რომ უკანასკნელი ვალი არ აესრულებინა; გაჰყიდა რამდენიმე სახლის ავეჯი და წესიერათ მიაცილა საყვარელი ქმარი საფლავის კარამდე.

ზის ახლა საცოდავი ქერიეი თავის პატარა სახლში, შემოხვევიან გარშემო ექვსი შეილი და შესცქერიან დედას; ეხვევიან, ეალერსებიან, მაგრამ დედა გაქვავებულსავეითა ზის, თითქო არაფერს ხედაეს.

— ღმერთო მომიმართე ხელი, მომეც ღონისძიება, მრავალ მოწყალეო, თავი გაეართვა ჩემს შეილებს, მოეუარო — ფიქრობს ქერიეი — იქნება სამუშაო ვიშოვო... დღეც ვიმუშავებ და ღამეც და ვეგება კვირაში ორ მანეთამდე შეევაგროვო. ერთ ოთახსაც გაეაქირავებ და სახლის ქირა ცოტა შემხედება გადასახდელი, ან იქნება მდგმურმა ჩვენთან ისადილოს, მაშინ უფრო გამიაღვილდება ცხოვრება. ჩემი ლიზა თორმეტი წლისაა! ისიც მომენმარება კერვაში. მაგრამ არა, ის ძრიელ სუსტია, მაშინაზე მუშაობა არ შეუძლიან. სხვა საქმეს ვუშოვი, ან სარეცხის რეცხაზე მოენმაროს მრეცხავებს, ან ვისთანმე მოსამსახურეთ დადგეს. ორი-სამი წელიწადია ჩემი გაქირეება — თორემ მერე ბავშები წამომეზრდებიან და წელში გაეიშლები. ოცნებობს საბრალო დედა.

ამ დროს ვიღამაც კარი დააკაკუნა. შემოვიდა ვენდელის ბიძა-შვილი გათხოვილი ქალი და, როგორც წესია, ჯერ თანაგრძნობა გამოუტანდა რძალს ქმრის უდროვით დაკარგვაში, მერე დაუწყო კითხვა, რას იქ, როგორ ხარ, ბავშები როგორა გყავსო, მაგრამ

ეტყობოდა-კი, რომ თითქო რილასიც თქმა უნდოდა და ვერ ბედავდა. ბოლოს დაუძახა ცხრა წლის როზას, ქერა ხუჭუჭ-თმიან მშვენიერ გოგონას და დაუწყო აღერსი:

— რა სუსტი გოგონა გყავს, ჩემო რძალო, რა ფერ-მკრთალია თქვენი როზა. როზა-კი საჩქაროთ გაუსწლტა მამიდას ხელიდან და გაიქცა თავის კოჭლ ძმასთან, რომელსაც განსაკუთრებით უგდებდა ხოლმე ყურს.

— მართლა რომ ძალიან ფერ-მკრთალია, ჩემო რძალო, ეს გოგონა—განაგრძო მამიდამ—რა კარგი იქნება რომ სადმე კარგ ჰაერზე გაგზავნოთ, კარგ სმა-ჰამაზე იყოს, ორ კვირას შემდეგ თურაშა ულ ვაშლსაებ გადაექცევა ლოყები, საწყალ გოგონას. არ გინდა, როზა, ჩემთან წამოხვიდე სოფელში? იქ ჩვენთან მშვენიერი ტყეა, მინდორი, ბევრი ქათვები, ბატები, ორი თხაცა გყავს. წამოდი ჩემთან, ჩემო გოგონა.

როზა მთლათ აენტო. იმას ბევრი რამ გაეგონა სოფელზე და ძალიან ენატრებოდა მისი ნახვა. ესლა როდესაც მამიდას ნალაპარაკევი გაიგონა სიხარულისაგან გულმა კანკალი დაუწყო!

— მოდი და მამიდას დიდი მადლობა მოახსენე როზა, ასწავლა დედამ.

— დიდს მადლობას მოგახსენებთ, მამიდა, შესძახა როზამ, აღტაცებით ტაში შეჰმოკრა და სიხარულით და-ძმებს დაუყვირა: გესმით, ჩვენ მამიდას სოფელში მივყევართ!

მამიდა-კი ჩურჩულით ელაპარაკებოდა რძალს.

— მე მინდა როზა სრულიად წაიყვანო. ხომ იცი რომ უშვილო ვარ, ჩემ ქმარს ძალიან უყვარს ბავშვები და გადაწყვიტეთ შენი როზა ვიშვილოთ, როზასთვის ჩვენთან ყოფნა უმჯობესია, ვიდრე შენთან; დაეინოცებით და ჩვენი მემკვიდრე ეგ იქნება. თქვენთვისაც ასე არა სჯობს? ერთი მჭამელი მაინც დაგაკლდება.

ვენდელის ცოლს ეგონა ორი კვირით ჰპატიჟობს ჩემს ქალსა და ახლა, რომ გაიგო სამუდამოთ მართმევენ საყვარელს შეილსა

გაფითრდა და, თითქო გულიდან რალაც მოსწყდაო მწარეთ ამოი-
 ოხრა.

— კარგათ დაფიქრდი, ჩემო რძალო, ერთიც ენახოთ ამ სუსტ-
 მა ბავშმა ვერ აიტანოს ღარიბული ცხორება? განაგრძო მამილამ—
 ვიცი დედისათვის ძნელია საყვარელი შვილის მოშორება, მაგრამ მე
 რასაც გეუბნები ეგ ხომ ბავშს გააბენდიერებს? თქვენც ხან-და-ხან
 ნახეთ ხოლმე ბავშს, მანამ შეგვეჩვეოდეს; ახლა-კი ასე ეუთხრათ,
 რომ რამდენისამე დლით მიმყავს, ვითომ სხვა ბავშბსაც მალე წა-
 ეიყვან. გარწმუნებ რომ ერთ-ორ კვირას შემდეგ აღარც-კი მო-
 აგონდებით, ყველა ბავშვები ასეთები არიან.

დედა დაფიქრებული, თავ-ჩალუნული უსმენდა და ლაპალუბით
 ცრემლები ჩამოსდიოდა ლოყებზე.

— აბა გადასწყვიტე რამე — განაგრძო მამილამ — თუ უარი
 სთქვი მთელ შენს სიცოცხლეში უნდა იტანჯებოდე, რომ შეიღს
 ბენდიერება დაუკარგე, ისა არა ჯობს დათანხმდე! აი ხელ-წერი-
 ლიც-კი შევადგინე, შენს მაგიერ, ხელის მოწერის მეტი არა უნ-
 და-რა; მოაწერე და საქმე გათავებული იქნება.

ქერიემა ხელწერილი გვერდზე გადასროლა.

— კარგი, კარგი, მესმის, ეს მერეც შეიძლება. მანამდის-კი, აი
 ჩემმა ქმარმა ორასი მანეთი გამოგიგზავნა, ცოტათი ხელი მოიმარ-
 თეთო.

საცოდავი დედა სწრაფათ წამოხტა და განზე გადავა, თითქო
 ეშინოდა ფულებს ხელები არ დაეწვა მისთვის.

— შეილი გაეყილო! არაფრის გულისათვის მავას არ ვიქ! და-
 ვიხოცნოთ მშვიერები. შეილო ჩემო, როზა! განა უნდა გავშორდეთ
 ერთმანეთს!

ბავშვები კარში გაეიდენ და დედის სიტყვები მათ არ გაუგო-
 ნიათ.

— ისეთს რას გეუბნები, ჩემო რძალო! განაგრძო მამილამ.— მე
 შენთვისაც ვზრუნავ და შენი შეილებსათვისაც. როზა ჩვენ სახლში

ბედნიერებისა და სიყვარულის მეტს არასა ნახავს, შენ-კი სხვა შეი-
 ლებზე იზრუნე; თუ არა და როგორც გსურს, შენი ნებაა.

— წაიყვანე, წაიყვანე, ჩემო მულო, წაილაპარაკა აცრემლებულ-
 მა დედამ — მე ვგრძნობ, რომ ნება არა მაქვს ჩემის სიხარულისათვის
 შეილს ბედნიერება გაეუბრუნო... მე დედა... ვარ... უნდა ჩემი თავი
 დავიფიწყო... შეილების ბედნიერებისათვის ეიფიქრო... ოხ, ღმერთო
 ძლიერო, რისათვის მტანჯავ ასე სასტიკათ, მე უბედურს.

პატარა როზა გადასახლდა მამიდასთან. ის დარწმუნებული იყო,
 რომ დედა და და-ძმები მალე წამოვიდოდნენ სოფელში. როზას მთელ
 თავის სიცოცხლეში არც რკინის-გზით და არც ცხენით არ უფლია
 და ყველა ვსეები პირველში ძალიან ართობდა მას.

ღიდი და მშენიერი მდგმოიარობა ჰქონდა მამიდას. უშველე-
 ბელ ეზოში ბუზივით ირეოდნენ ოთხ ფეხი საქონელი: ქათამი, ბატი,
 იხვი, ცხენები. ღიდი ჭკვიანი ძაღლი, რომელსაც ბზრიალას ეძახდნენ,
 ალერსით შესცქეროდა ხუჭუჭ თმიან გოგონას ღ ხან აქეთ მიადებდა თავს
 ხან იქით. როზა ალტაცებაში მოდიოდა ყველა ამავებით, მეტათ უხარო-
 და, რომ ყველა მას ეაღერებოდა. ახლა რა საქმელებს აქმეედენ! ყავა,
 შაქრის პურები, ქაღები, მოჰქონდათ ღ ეუბნებოდნენ: რაჰდენიც გინდა
 აიღეო. მამიდას ქმარი, რომელსაც ის ძიას ეძახდა, ასეირნებდა რო-
 ზას ეზოში. უჭერდა ქორთუა წიწილებს, აჩვენებდა ბზრიალას ფუნჩუ-
 ლა ლეკვებს და ასე მთელმა დღემ ისე უცებ გაიარა, რომ როზას
 არც-კი გაუფია.

მაგრამ, როდესაც ტანთ გაზადეს და მისთვის საკუთრათ მომზა-
 დებულ რბილ ლოგინში ჩააწვინეს, როზამ უცებ მოიწყინა. მას
 მოაგონდა თავიანთი პატარა ოთახი, სადაც მჭიდროთ მიხუტებიან
 ერთმანეთს დედა და და-ძმები, მოაგონდა კოჭლი ძამია, რომელიც
 სულ მუდამ როზას გვერდით იწვა ხალმე და გული აუკანკალდა.

იმ ღამეს როზას ძალიან გვიან დაეძინა და ღამე სულ დედა და

და-ძმები ესიზმრებოდა. მეორე დღით როზას მოწყენილობა რომ შეატყეს მინდორში წაიყვანეს, სადაც ბევრი და ლამაზი ყვავილები იყო. როზამ იქ რამდენიმე თაიგული შექკრა. სადილათ მშენებელი შემწეარი ინდოური ჰქონდათ. ბოლოს შაქრის დიდი პურიც მოიტანეს. როზას ძალიან გაენარდა ამისთანა გემრიელი საქმელები რომ დაინახა, მაგრამ კმა რომ დაუწყო ისეე შინაურები მოაგონდა და რამდენიმე კარგი ნაჭერი იმათთვის შეინახა.

ასე გადიოდა დღეები. არც დედა და არც და-ძმები როზას სანახაეთ არ მოდიოდნენ. როზაც თან-და-თან უფრო და უფრო ხშირათ იგონებდა მათ და სწუხდა, ჯავრობდა. ყოველ დღე გაიკვირებოდა დიდ შარა გზისკენ და მატარებლის ორთქლს რომ მოჰკრავდა თვალს გული აუკანკალდებოდა სიხარულით, უთუოთ დედა მოდისო.

მაგრამ დედა არსად ჩანდა და ბავშვის გართობა ვერაფრით მოეხერხებინა მამიდას და მის ქმარს. როზა ვახდა. ბოლოს სიცოცხლეც ალარ ეკარებოდა მის სახეს. ყოველ საღამოს მამიდა მიუჯდებოდა ხოლმე როზას ლოგინთან და სხვა-და-სხვა ამბებით ართობდა მანამდის, სანამ დაღალულ ბავშვს თვლებმას არ დააწყებინებდა. ასე გავიდა კიდევ ერთი კვირა. ერთ ღამეს როზა ადგა ლოგინიდან, ჩუმათ ჩაიკეცა, აუშვა დაბმული ბზრიალა, გაიმძღვარა წინ და გაუდგა გზას. მას კარგათ ახსოვდა, რომ დედის სახლიდან მამიდის სახლამდის ათი ვერსი უნდა გაეყო. რაც-კი მთელი კვირის განმავლობაში ტყბილეულობა მოეგროვებინა და-ძმებისთვის გამოხვია ხელცახოცში და თან წამოიღო. რადგან ბზრიალა გვერდით მოსდევდა როზა უშიშრათ გაუდგა გზას. ასე მიადწიეს ტყემდე. ტყეში უკუნეთი სიბნელე იყო და შიშის ზარსა სცემდა საწყალ ბავშვს. მას ეჩვენებოდა, რომ აგერ უახლოვდება რაღაც საშიშარი არსება, ან უშველებელი მხეცი, მაგრამ რაკი შეამჩნედა, ბზრიალა დამშვიდებით მიდისო, გულს გაიმაგრებდა და ბოლოს მიხედებოდა ხოლმე, რომ უშველებელ არსებათ ეჩვენებოდა მალალი ხეები და საშიშარ მხეცებათ დიდი ჩირკვები.

გაიარეს ტყის ნახევარი მანძილი. ბზრიალა უცებ შეჩერდა, წაელო როზას კაბაზე პირი, სახლისკენ ეწეოდა და ცხადათ ეხვეწებოდა უკან დაებრუნდეთო. როზაც თავის მხრით ეხვეწებოდა, აძლევდა ტკბილევულობას, მაგრამ ბზრიალა დიდ უარზე იდგა და აღარ მიდიოდა. ის კარგა ხანს იდგა ერთ ალავს და გაშტერებით შესცქეროდა როზას და, როდესაც დარწმუნდა უკან აღარ დაბრუნდებო, გაბრუნდა და მოჰყურებდა სახლისაკენ.

— ბზრიალა, ჩემო ბზრიალა! სასოწარკვეთილებით შეჰყვირა ბავშმა — ნუ დამტოვებ მარტო, ხომ მატყობ რომ მეშინიან. მაგრამ ბზრიალას არა ესმოდა-რა და სახლისკენ მიეჩქარებოდა. როზას ჯერ უნდოდა უკან გამოჰკიდებოდა ძაღლს, მაგრამ მერე იფიქრა ბზრიალა ალბათ თავის შეილებთან გაიქცაო, ან-კი რისა უნდა მეშინოდეს, ტყე თითქმის გავიარეო და გასწია წინ. მაგრამ აი თითქო კიდევ რაღაც საშინელი არსება. აგერ თავს იქნევს, ხელს იშვერს როზასკენ. როზას მუხლები უკანკალებს და მაინც მიდის, ის თითქოს ხელში უფარდება საშინელ არსებას!.. იქნება ტყე მალე გაელო... იქნება დედაჩემის სახლიც ახლოა... ფიქრობს როზა.

უცებ რაღაც შრიალი შემოესმა და ისე შეშინდა, რომ შეჰყვირა. ამ დროს მთვარემ გამოანათა და როზამ დაინახა უშველებელი მწვანე ჯოჯო, რომელიც პირდაპირ როზას მიშტერებოდა თავისი საშიშარი დიდის თვალებით.

— ეს უეჭველათ ქაჯია! გაიფიქრა როზამ. — რამდენჯერ გამიგონია ზღაპრებში, რომ ქაჯები ხშირათ ჯოჯოებთ გადიკცევიან ხოლმეო და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა მოჰყურებდა. სირბილში გრძნობდა, რომ ქაჯი უკან მისდევდა და შიშით უკან ვერ იხედებოდა.

ბეგრი სირბილის შემდეგ როზა შეჩერდა. მას წინ ახლა კურდღელი გამოეკიმა — ის წამოხკუპულიყო უკანა ფეხებზე და წინა ფეხებით პირს იწმენდა. კურდღელმა რომ როზა დაინახა გაიქცა. ამან ბავშმა ცოტათი დაამშვიდა და უფრო თამამათ გაუდგა გზას. მას ეცი-

ნებოდა კურდღელი რომ აგონდებოდა, ყოფილა ისეთი არსება, რომელსაც ჩემი შინებიაო. ამ დროს რაღაც ღრიალი და შოლტების ტლაშე-ტლუში შემოესმა. მართლაც მალე გამოჩნდა ეტლი, რომელმაც სწრაფათ ჩაიქროლა როზას გვერდით, შიგ რაღაც საშიშარი არსებანი ისხდენ—აღბათ ესეც მოჩვენებააო—გაიფიქრა როზამ, მაგრამ ისინი მოჩვენება-კი არ იყვენ, არამედ მთერალი კაცები მოაქროლებდენ ეტლს. შიშისა და დაღალულობისაგან საწყალი ბავში ძლიეს მიაბიჯებდა ფეხებს, მაგრამ მაინც იმედს არა ჰკარგავდა, რომ დედის სახლს როგორმე მიაღწევდა.

მთვარე ჩახელას ეპირებოდა. როზა ახლა მინდორ-მინდორ მიდიოდა. უცებ კიდევ ახალი შიშის ზარი დაეცა, რაღაც ყრუ ხმით ღრიალი შემოესმა: ფეხის-ხმა, ბღაეილი, ფრუტუნე თან-და-თან უახლოვდებოდა და უმისოთაც დასუსტებულ ბავშვს შიშის ზარსა სცემდა; სისხლი გაუშრა, მუხლები დაეხუთა, დაყვირება უნდოდა და ხმა ვეღარ ამოიღო. გზის ბოლოს სამრეკლო გამოჩნდა, როზამ რაც ძალი და ღონე ჰქონდა შემოიკრიბა და სამრეკლოსთან მიიქრა, მოხვია ხელი და ლოცვა-ვედრება დაუწყო, შეგლას ემუდარებოდა. ამ დროს ათასმა თვალმა საშიშარის ბრიალით შემოანათა როზას და გაჰქრა, რაღაც თბილი ორთქლიც შეასხეს სახეზე. ასი ათასი საშიშარი არსება უშველებელის რქებით, ბღაეილით, ფრუტუნით მოაბიჯებდა როზასკენ, საბრალომ ამას-კი ვეღარ შეუძლო და სამრეკლოს ძირში დაეცა.

ზარ-კამეჩის ჯოგმა დამშვიდებით ჩაიარა სამრეკლოს გვერდით და მენახირეებს ფიქრათაც არ მოსვლიათ თუ საცოდავ ბავშვს მათმა დანახვამ რა შიშის ზარი დასცა. მეორე დილას, მზის ამოსვლისას, ძილისგან სრულიად დამშვიდებულს და მზის სითბოსაგან გამაგრებულ როზას გამოელვინა.

ვენდელის ქერიეს ამ დღეს ძალიან ბევრი მუშაობა შეხვდა; შუალამისას ამდგარმა მეორე საღამომდის სარეცხი რეცხა და მხო-

ლოდ ბინდისას დაბრუნდა სახლში. ვისთანაც სარეცხს რეცხდა იმ ქალმა ბლომათ ძეხვები აჩუქა და გახარებულმა მოიბრინა სახლში, მოუმზადა საუზმე შეილებს და თავს ბედნიერათ გრძნობდა, როდესაც ყველა შეილები შემოუსხდნენ მაგიდას და დედამ მათ თვალი გადააფლო, როზა გაახსენდა...

— როგორც იქნება გამოვალთ, შეილებს მშიერებს არ დაეზოცავ, გაიფიქრა დედამ—ამაღამ როზაც რომ აქ იყოს ხომ იმასაც ეყოფოდა! და ამის მოფიქრებაზე ლაპაღუბით გადმოყარა ცრემლები.

— ეს რა ამბავია! ეილასიც ფეხი წმია! შესძახა დედამ და წამოხტა ზეზე, მაგრამ მანამ ის კარებთან შეიღოდა, კარი გაიღო და როზა შემოექნა დედას ყელზე.

— დედა, დედილო, შენთან ვიქნები, ჩემო დედა, მე სულ თქვენთან მინდა დავჩე!.. ემუდარებოდა როზა დედას და თან ლოყებზე ჰკოცნიდა.

დედა დიდხანს იკრავდა გულში საყვარელ შეილს და თუმცა არაფერს ამბობდა, მაგრამ როზა ისე ბედნიერათ გრძნობდა თავს, როგორც გრძნობს ხოლმე ყოველი ბავში საყვარელ დედის გულმკერდში ჩაუტეხული.

ს. წიფიშვილი.

კაპიტანი იაკობ კუკი.

I

ც-და-ერთი, ოც-და-ორი, ოც-და-სამი... საკვირველია! რატომ ანგარიში სწორეთ არ გამოდის! მოდი ერთი კიდევ გადაეთელი! ამბობდა რობერტ კენნედი; ეს იყო ერთი შეძლებული მელუქნე ქალაქ სტევისა, რომელიც საეაქრო ქალაქ ნიუკესტელთან ახლოს იმყოფებოდა.

კენნედი ამ დუქანში დაბერებულიყო. სქელი, რგვალი, ის სწრაფათ დარბოდა თავის პატარა ფეხებით. თავზე თმა თითქმის სრულფებით არა ჰქონდა, მხოლოდ წინ ორიოდ ბეწვი მოუჩნდა, ისიც ყალყზე აღდა. განიერი და ჩამოშვებული ცხვირი ზემო ტუჩს მიჰკეროდა. რგვალი გადმოპრაწული თვალეხი სახეს მამაცურ შეხედულობას აძლევდა, ამასთანავე კეთილი და პატიოსანი გამომეტყველება ჰქონდა. კენნედი ძალიან მზიარული მოხუცი იყო და მუდამ თავის თავის დაციწვაში იყო, ისე რომ სხვებს აღარ ეხალისებოდათ მასზე დაციწვა.

ქვეყანაზე მხოლოდ ერთათ ერთი ადამიანი მოიპოვებოდა, რომელიც ამ კეთილ და პატიოსან მოხუცს მუდამ უჯაერდებოდა და ეს ადამიანი, საუბედუროთ, მისი ცოლი იყო.

კენნედის მეუღლე ბუნებით სულაც ბოროტი არ იყო, მაგრამ აეთამყოფობამ ზაფრა ისე აუშალა, რომ სიპერის დროს აუტანელი და მოჩხუბარი გახდა. ამას შეილოებ არა ჰყავდა. მართალია თავის

თავს ანუგეშებდა, რომ უიმათოთ საზრუნველი ნაკლები შექნებოა, მაგრამ გულში-კი ნანობდა—მემკვიდრე არა მყავსო.

რობერტ კენნედი უჯდა თავის მაგიდას და მეოც-და-ათჯერ თელიდა ფულის. ეს იყო 1741 წელს, ზაფხულში.

— ოც-და-ერთი, ოც-და-ორი, ოც-და-სამი, იმეორებდა რობერტი, როდესაც ზემო სართულიდან მოესმა ცოლის მყვირალა ხმა:

— რობერტ! რობერტ! რას აკეთებ მანდ ამოდენა ხანს?

— მინდა გადაეთვალო ჩემი ხაზინა, ფული ხომ არ მაკლია!.. ოც-და-ხუთი... ოც-და-ექვსი...

— ოც-და-შეიდი, ოც-და-რვა... გამოჯაერებით განაგრძო ცოლმა—რა დაგემართა, არ გაათაყებ, მალე თორმეტი საათია, ეკლესიაში წასვლის დროა!

— ასე ხომ არ მივატოვებ, ჩემო კარგო, უთხრა წუწუნით კენნედიმ, ფული მაკლია.

ამ სიტყვების გაგონებაზე მორთული მოხუცი ქალი იმავე წამს ძირს ჩამოიჭრა.

— ფული გაკლია და შენ ხმას არ იღებ? არაფრათ მიგახნია ფულის დაკარგვა, განა? მომეცალე! ბრძანების კილოთი უთხრა ქალმა,—მთელ ორ საათს თელი, ხედავ რომ გაკლია ფული და ხმას არ იღებ. რა უთაურობაა, ღმერთო ჩემო! შენ უნდა აქამდის მთელი სახლი ფეხზე დაგეყენებინა!

— ეინ უნდა დამეყენებინა ფეხზე, როდესაც სახლში არაეინ არ არის, შენ და ჩემს მეტი, მზარეული დედაკაცი ბაზარშია, შარლოტა ძალუასთან წაეიდა და იაკო სხეაგან გაეგზაენე საქმეზე. მე ხომ იცი არ მიყვარს აყალმაყალის ატენა...

— განაგრძე, განაგრძე, რალას დაჟმდი? ის გინდოდა გეთქვა რალა, რომ შენ არ გიყვარს აყალმაყალი და მე-კი მიყვარს! რომ მე ჩხუბის ამტენი ვარ, ბოროტი და აუტანელი დედაკაცი? ავრე განა! სულ სხეა ეინმე ბრძანდებინა: მზარეული დედაკაცი, შარლოტა და ან შენი საყვარელი იაკო!

— კარგი, კარგი, თავი დამანებე. ყველამ იცის რომ შენა ხარ დიასახლისი, რომ უშენოთ სახლში არც ხორცი მოიხარშება და არც კვერცხი შეიწვება.

მეუღლემ ერთი სასტიკათ გადახედა ქმარს, თითქოს უნდოდა ეკითხნა, ხომ არ დამცინია! მაგრამ რაკი შეხედა მის კეთილ სახეს შერცხვა და დამშვიდებით ჰკითხა:

— რამდენი ფული უნდა იყოს აქა?

— ოც და ხუთი გირვანქა სტერლინგი და რამდენიმე შილინგი...

— მაშ შენ დარწმუნებით არ იცი რამდენი უნდა იყოს?

— კარგათ არ ვიცო, მერე რა ვუყოთ, ჩემო სულიკო, სახლში ხომ ქურდი არა გყავს, თუ აკლია, მე თითონ გადავყოლებდი სახარჯოს.

— რა იცი რომ სახლში ქურდი არა გყავს?

— მერე ამ ყუთიდან ფულს როგორ წაიღებენ?

— ძალიან ადვილათ! გასაღები ყოველთვის შიგ არის, რა გასაკვირველია რომ წაიღონ...

— მართალია გასაღები შიგ არის, მაგრამ დუქანი არაოდეს ცარიელი არ არის, შიგ ყოველთვის ვინმეა.

— მაგითი რა უნდა თქვა?

— ის მინდა ვთქვა, რომ ქურდობას ვერაერს დავაბრალებ, ვერც ჯენის, ვერც შარლოტას და ვერც იაკო კუქს და სანამ ჩემი თვალით არა ვნახავ, ვერც დავიჯერებ.

— კარგი, ცუდ-უბრალოთ რას ლაპარაკობ, რომ იძახი: კიდევ რომ ვნახო, არ დავიჯერებო!

— განა შეიძლება უსაბუთოთ ვისმეზე ეჭვის აღება?.. კენნედამ არ დაამთავრა თავისი სიტყვები; ამ აზრმა ისე შეაწუხა, რომ ფერი წაუფიდა.

— მე ბრალს არავისა ვდებ, მაგრამ გულში რასაც მინდა იმას ვიფიქრებ! შენი იაკო აკეთებს ანგარიშს, შემოსავალ-გასავალი იმის ხელშია... უნებლიეთ კაცი რასმეს გაიტარებს თავში.

— სწორეთ სჯობია, ჩემზე აილო ეჭვი! ცოდეა არ არი, რომ უდანაშაულო ყმაწვილს აბრალებ? ხომ იცი რა პატიოსანი და კარგი ოჯახიდან არის. ეგ ხომ თომა კუკის შვილია და გაზრდილია ისეთ სათნოიან კაცისაგან, როგორიც არის ბატონი სკოტოუ, იმან ასწავლა ყმაწვილს სკოლაში წერა-კითხვა და დიდი ქებით მომბარა.

— დაიცა, რობერტ, რა გითხრა, მე მოვიგონე საშუალება ქურდის საპოენელათ.

— ნულარ ვილაპარაკებთ მაგაზე და ნურც ეძებ ქურდს!

— რატომ? რა ამბაეია!

— იმიტომ, იმიტომ, რომ... ერთი მოიფიქრე, მართლა, რომ აღმოჩნდეს ჩვენში ქურდი, მერე? ღმერთო ჩემო, რა უბედურება იქნება!

— შენ სწორეთ გიყი ხარ! მომითმინე, აი ამ ფულზე დაესვამ ჯვარს, ისე-კი რომ ძნელი დასანახი იყოს. ახლა გადაეთელი ფულს და დაეინიშნაე უბის წიგნში ასე: ოც-და-ხუთი გირვანქა სტერლინგი და თორმეტი შილლინგი. ახლა აღარა გვიჭირს-რა, წავიდეთ ეკლესიაში.

— ღმერთმა ჰქნას, რომ ქურდმა არ აილოს ეგ შილლინგი! წაიბუტბუტა კენნედი და გაჰყვა ცოლს.

გაეიდენ თუ არა ქუჩაში, ამათ დახვდათ ერთი ცამეტი წლის ყმაწვილი.

— საიდან მოდინხარ, იაკო! ჰკითხა მას კენნედი.

— ქალბატონ პიროსთან ვიყავი, წაეულე ხელთათმანები აქ რომ დარჩა. ახლა ნება მომეცით ცოტა ხანს გაეისეირნო!

— არა, არ შეიძლება უთხრა მკეახეთ კენნედის მეუღლემ, ჩვენც მივიდვართ სხვაგან, ღუქანში უნდა ვინმე დარჩეს. მე არ მიყვარს, როცა ღუქანი სულ ცალიერია.

— ღუქანი ხომ შეიძლება დაეკეთოთ. რათ ეაკაებთ ყმაწვილს აქ ცუდ-უბრალოთ? წაეიდეს, ითამაშოს. უთხრა ცოლს ქმარმა.

მაგრამ ქალმა თავისი გაიტანა და ყმაწვილი არსად არ გაუშვა.

— არ მიყვარს როცა ღუქანი სულ ცალიერია!* ვაიმეორა გაჯავრებით ყმაწვილმა და შევიდა სახლში,—არ ვიცი რისი ეშინია? ღუქანმა არ მოიწყინოსო, ამიტომ მე უნდა მოვიწყინო? ჩემი სიცოცხლე სულ ამაში უნდა გვატარო, რომ ვეიღო ნეესები, ქინძისთაფები, ძაფები და სხვა წერილმანი... მაგრამ მეყოფა ამოდენა ბუზლუნი, მე უმისოთაც ბედნიერი ვარ, რომელი ჩემისთანა გლეხისშვილი ცხოვრობს ასე კარგათ, როგორც მე. წერა-კითხვაც ხო შვეისწაელე! მოეუჯღებო წიგნს და გამიელის მოწყენილობა.

ყმაწვილმა მიიხედ-მოიხედა და რომ დანიხა ღუქანი არე-დარეული დაიწყო მილაგება. მაგიდის გასაწმენდათ რომ დაიკუზა მისი ჩასაცმელის ფოლაქი მოედო მაგიდის უჯრას და უჯრა ძალა უნებურათ გამოიწია.

— ეს რას ნიშნავს? დიასახლისს დაეიწყებია ფულის უჯრის გასაღები! უჰ! რა სიმდიდრე! აზობდა ყმაწვილი და თან უჯრაში ჩაქქროდა ფულს. ამოდენა ფული მამაჩემს რომ ჰქონდეს რაკარგი იქნება! ყმაწვილმა თვალი შეასწორო ვერცხლის ახალ შილლინგს.

— რა იქნება რომ ეს გამოეცვალო ჩემ გაქანებულ ვერცხლის შილლინგზე, რომელსაც საჩუქრათ ეუპირებ დას გავუზანო! გაითიქრა ყმაწვილმა და იმავ წამს თავისი გაქანებული შილინგი ჩააგდო უჯრაში და მის მაგიერ ამოიღო სწორეთ ის ახალი, პრიალა შილლინგი, რომელიც დიასახლისმა დანიშნა. რას ითიქრებდა ყმაწვილი ამას რა შედეგი მოჰყვებოდა.

II

ეკლესიიდან ცოლ-ქმარი ვწვიენ პასტორს და იქ დარჩენ მთელ დღეს. მეორე დილას, დიასახლისი წამოდგა თუ არა, გაიქცა მაგიდის უჯრის სანახავათ, სადაც ფული ჰქონდა შენახული. გამოსწია უჯრას თუ არა მაშინვე შეჰყვირა:

— მოიპარეს! მოიპარეს!

ამ ყვირილზე მოიბზინეს ყველამ.

— რა ამბავია? მერე ვინ მოგპარაედათ ფულს? შეუპოვრათ ჩაუდგა პირში მზარეული დედაკაცი.

— ჩემი დანიშნული შილინგი მომპარეს!

— დმერთო ჩემო! რალა ის დანიშნული შილინგი მოიპარეს, ოხერით ბუტბუტებდა კენნედი, — ნეტავი სხვა მაინც მოგპარათ!

მზარეული დედაკაცი-კი ჩაციებით ჰკითხავდა თავის ქალბატონს, ვისზე გაქვს ეჭვიო? მერე ჯობებები გადიბრუნვა; არწმუნებდა, რომ მას არ აულია და თხოვდა — გასინჯეთ ჩემი ბარგიო.

შარლოტაც საშინლათ შეწუხდა და იხვეწებოდა ჩემი ბარგიც გაჩხრიკეთო.

კენნედი იტანჯებოდა: ამშვიდებდა ყველას და თხოვდა ცოლს ამ დავიდარაბას თავი დაანებეო. მაგრამ ის თავისას არ იშლიდა.

— მე აქ დაენიშნე შილინგი, ყვიროდა ქალი თანდათან მალლა. — აქ აღარ არი. მომეციოთ ის ახლავე! სად არი იაკო? განაგძო დიასახლისმა და თან აქეთ-იქით იყურებოდა.

— ყმაწვილი სახლში არ არის. დილას აქეთია საქონელი წაიღო ნიუკესტელში საჩვენებლათ. აი იმასთან... მდიდრი ევაქარი რომ არის... მე იმის სახელი ყოველთვის მაგიწყდება — თქვა მზარეულმა დედაკაცმა და მერე დაუმატა: — მაგრამ ის ყმაწვილი ისეთივე დამნაშავეა, როგორც მე.

დიასახლისმა მოთმინება დაჰკარგა.

— ყველა იმას ესარჩლება, არ მინდა თქვენი თავდებობა. წამომყევით ზემოთ, მიშველეთ დანაკარგის პოვნა.

კენნედი სულ დაიფანტა.

— ჩემო კარგო, დამშვიდდი... დაიწყო მან.

— წამოდით! ყვიროდა მისი ცოლი, დაკეტეთ დუქანი, ავიდეთ ზემოთ!

ყველა ავიდა მალლა და იაკოს ოთახთან გაჩერდა. კენნედის მეუღლე შევიდა ოთახში და ერთბაშათ შეჰყვირა.

— აი, უყურეთ! ხედავთ ეს ჩემი ახალი შილონიგია, რომელიც დანიშნული მქონდა.

ყველა ჩუმად იღბა. ყველას სახეზე შეწუხება გამოიხატა.

— კარგი, მე მეტი არა მინდა-რა, თქვა კენნედის მეუღლემ და ფული ისევ ისე თავის ადგილას დასდო.— ჩავიდეთ ისევ ძირს და როცა იაკო მოვა, არაეინ არაფერი უთხრას.

— ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო! ამბობდა კენნედი.— ეინ იცის რითი გათავდება ყველა ეს! მერე კენნედიმ სტაცა ხელი იმ უბედურ შილონიგს, ჩაიღო ჯიბეში და ცოტა დამშვიდებული ჩავიდა ძირს.

III

როგორც-კი ყველა წაეიდ-წამოვიდა თავის ბინაზე, მოისმა იაკოს მხიარული, წკრიალა ხმა, ის დამღვროდა ახალ სიმღერას, რომელიც ესწავლა ერთ მეზღვაურისაგან ნიუკესტელში.

— აა! მოხვედი, შე ქურდო, მაწანწალა! ამ სიტყვებით დაუხვდა დიასახლისი.

ყმაწვილმა ერთი საშინლად შეჰკიეღა.

— არ გამოტყდე, არ გამოტყდე, წაუჩურჩულა კენნედიმ.

იაკომ არ იცოდა რა ექნა. ხან ერთს შეხედა და ხან მგორეს.

— დიახ, დიახ, ქურდი ბრძანდები, ყვიროდა უფრო და უფრო მაღლა დიასახლისი.— ჩვენ აკიყვანეთ სახლში, ყური გიგდეთ და შენ-კი მაღლობის მაგივრად გაგქეურდე! კაი ვაჟბატონი ბრძანებულხარ!

— მე? მე გაგქეურდეთ?... თქვა ბოლოს გონზე მოსულმა ყმაწვილმა.

— ახლავე აიბარგე და გასწი, სადაც გინდა, უთხრა გაჯავრებით დიასახლისმა.

— ვერა გამიგია-რა, განა მე მეუბნებით? მე მიძახით ქურდს?

— ეითომ არ ესმის, უღანაშაულო ბრძანდება! მაშ ეის ეეუბნები? განა შენ არ მომპარე შილინგი? გგონია მე არ ეპოვე, ზემოთ, შენ ოთახში?

— თქვენ მე შეურაცხყოფას მაყენებთ, ქალბატონო კენნედი. შეპყვირა იაკო კუკმა და გაჯაერებით თვალეზიდან თითქო ცეცხლი გაღმოცვიედა, — ჩვენ ოჯახში თავის ღღეში არავენ ქურდი არა ყოფილა!

— იქნება მართლა, აქამდის, თქვენში ქურდი არა ყოფილა, მაგრამ იმას ხომ ვერ იტყვი, რომ შენ არ აგეღოს ჩემი ახალი ვერცხლის შილინგი?

— ახალი შილინგი, რომელიც აი ამ უჯრაში იყო განა? ჰკითხა იაკომ.

— დიახ ის, ხომ გამოტყდი.

— ნუ გამოტყდები, უთხრა კენნედიმ ყმაწვილს თითქმის ხმა მალლა. მე დემაღლე ის შილინგი, ჯიბეში მაქვს!

— მაშ შენ ამართვი ის ფული და დამალე, მაშ შენ აქეზებ ქურდებს და ავაზაკებს, მივარდა მას გაბრაზებული ცოლი, — ძალიან კარგს ჩადიხარ, განა?

— მე ვერიღებოდი აყალმაყალს, თქვა კენნედიმ მორცხვით, — იაკო, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ შენ კარგათ მოიქეცა, ხომ გესმის, რა ცუდი საქციელი ჩაიდინე.

— გეფიცებით, რომ მე არ მომიპარავს, თქვა ცრემლმორჩევი

ყმაწვილმა. — დათვალეთ თქვენი ფულები და ნახავთ რომ არა გაკლიათ. რა. მე მხოლოდ გამოცვალე ფული, ახალი ავიღე და მის მაგიერ ძველი ჩაეღე. ვანა მე მოეიპარავედი! ღმერთო ჩემო, როგორ აიღეთ ჩემზე ეჭვი! თქვა ყმაწვილმა ქვითინით.

— მე არ ვამბობდი! მხიარულათ შეჰყვირა კენნედიმ, — მე ეიცოდი, რომ ეს ყმაწვილი არას მოიპარავედა. ჩემო მეუღლე, ფული სრულად არის?

— სრულად არის, თქვა დიასახლისმა გადათვალა თუ არა ფული, თითქო სინანულით. ყველას სახე სიხარულით გაუბრწყინდა.

— მე მოეიპარავედი! ქურდობა დაწამეს! იმეორებდა უნუგეშოთ ყმაწვილი. — დამითხოვეთ, მე აქ ვეღარ დავრჩები!

— კარგი, გეყოფა, დამშვიდდი, ნუ სულელობ. მე ვარ შენ წინ დამნაშავე, ბოდიშს ეიხდი, რა გინდა მეტი?

— ჩემზე ისეთა ეჭვი აიღეთ, რომ ბოდიში არას უშველის. თქვენ მე ქურდათ ჩამთვალეთ, მას შემდეგ მე ერთი საათიც არ მედგამება თქვენ სახლში. კიდევ კარგი რომ საქმე გამოირკვა, მაგრამ ქალბატონ კენნედის რომ თელაში შეცდამოდა, ან სადმე გადაეარდნილიყო შილლინგი, მე ხომ სამუდამოთ ქურდის სახელი დამერქმეოდა.

— კარგი, იაკო, ხომ ხედავ ენანობ, ენანობ ჩემ საქციელს... შენა ხარ დამნაშავე, რობერტ, ავან სულ ვაღამრია, მარწმუნებდა რომ დიდი ხანია ვამჩნევ ფულების დაკარგვასო.

— მაშ ჩემზე დიდხანია ეჭვი ავიღიათ! მე-კი არაფერი არ ეიცოდი! არა, არ შემძილიან, ერთ წუთსაც ვერ გაეჩერდები აქ!

თქვა ეს სიტყვები თუ არა იაკო გავიდა ოთახიდან და პატარა ხანს უკან ისევ შემოვიდა პატარა ბოჩქით (ფუთით) ხელში. ეს ბოჩქა წინ გაუშალა დიასახლისს და თხოვა მას გადემინჯა, რომ მერე კიდევ ქურდობა არ დაებრალეზინათ.

— ახლა გამოგემშვიდობებით სრულებით; ხოლო ერთი სათხივარი მაქვს თქვენთან — და ყმაწვილი მიუბრუნდა დუქნის პატრონს

— მომეცით მოწმობა, რომ მე ჩემ საქმეს კარგა ვასრულებდი და უხეირო ბიჭი არა ვარ.

კენნედი ოხერით მიუახლოვდა მაგიდას ქალაქის ამოსადგებათ. ეძინებოდა ყმაწვილის მოშორება და უხალისოთ ქალაქდებს აქეთ-იქით აწყობდა. ერთბაშათ ქალაქიდან რაღაც გადაგორდა უჯრაში და ხმაურობა მოიღო.

— რა ამბავია? ეს ვერცხლის ფული, საიდან გაჩნდა? მე ამ უჯრაში ფულს თავის დღეში არ ვინახავ; ჩემო არაბელავ, შენ ხომ არ შევინახავს?

— რას ლაპარაკობ! მე რათ შევინახავდი მანდ ფულს, უსათუოთ შენ თვითონ მიმაღავდი და დაგაეწყდა. მომეცალე, მომეცალე ერთი, მე ვნახავ და კენნედის ცოლი მიუახლოვდა გამოწეულ უჯრას, მერე დაათვალიერა იმ უჯრის ძირი, სადაც ფულს ინახავდენ და თქვა:

— აქ ნახერეტი ყოფილა; ფული თურმე აქედან ძირის უჯრაში ვარდება და ამიტომ გვაკლდებოდა ხოლმე.

გადაშინჯეს ძირის უჯრის ქალაქდები და კიდევ იპოვეს რამდენიმე წერილი ფული.

— აბა, ჩემო იაკო! თქვა მხიარულათ კენნედიმ, — ახლა ყველაფერი აიხსნა და იმედია, აღარ წახვალ ჩვენგან?

მაგრამ ყმაწვილის არ უნდოდა დარჩენა იქ, სადაც მასზე ერთხელ ეჭვი აიღეს და ქურდობა დააბრალებს. ამან გამოართვა თავისი მოწმობა და გამოვიდა დუქნიდან.

გაიხედ-გამოიხედა და გასწია ქალაქ გარეთ, ნაღვლიანათ ჩამოჯდა ერთ ქვაზე და წამოიძახა:

— ახლა რაღა მეშველება, საით წავიდე? და ცრემლები ლაპაღუბით გადმოუყვია თვალებიდან.

ან. წერეთლის.

(შემდეგი იქნება)

ძველი ისტორია.

(ერნესტ ლაისისა)

ბერძენები.

ერძის ერი. საბერძნეთი პორტუგალიასაებ პატარა ქვეყანაა. ბერძენები იყვენ გონიერები და მშრომელი ხალხი. რუასი წლის წინეთ ქრისტეს დაბადებამდე იმათ მხოლოთ ხენათესეა და პირუტყვეების მოვლა-მოშენება იცოდენ, მაგრამ მალე ისე წინ წაიედენ, რომ კარგათ შეისწავლეს ხომალდების კეთება, ქალაქების გაშენება, ხატეა, წერა და სხეა.

2) ბერძენების ასაღშენები. როცა ბერძენები მეტათ გამრადელდენ, ბევრი მათგანი მიდიოდა ბედის საძებნელათ უცხო ქვეყნებში. მთელი გუნდობით სხდებოდენ ხომალდებში, მიდიოდენ უცხო ქვეყანაში, ესანლებოდენ იქ და აარსებდენ ქალაქს, ამას ეძახდენ ახალშენის დაარსებას. ბერძენების ახალშენები იყვენ ხმელთა შუა ზღვის ნაპირებზე: აზიაში, აფრიკაში, იტალიაში, საფრანგეთში, ისპანიაში, აგრეთვე შაეის ზღვის ნაპირებზე და ყირიმში.

3) ქალაქები. ბერძენები ერთ სახელმწიფოს არ შეადგენდენ; თი-

თოეული ქალაქი, გარშემო მდებარე სოფლებით, შეადგენდა პატარა ერს, რომელსაც ჰქონდა თავისი მმართველობა, ჯარი და სამხედრო გემები. ყველა ეს პატარა-პატარა ერები ხშირათ ერთმანეთს ებრძოდნენ. ამისთანა ერი, ესე იყო ქალაქი, რამდენიმე ასი იყო. უმეტესი ნაწილი ამ ქალაქებისა ძლიერ იქნებოდა ჩვენებური მაზრის ოდენა. უმთავრესი ამ ქალაქებში იყო სპარტა და ათინა.

4) სპარტა. სპარტა მთის ხალხისა და ჯარის კაცების ქვეყანა იყო. აქ ბავშვებს ზრდიდენ დროს შესაუერათ, ასწავლიდენ სამხედრო ვარჯიშობას: ქიდაობას, გადახტომ-გადმოხტომას და იარაღის ხმარებას; ცოტას აკმეედენ, აწვენდენ ლერწმებზე, რომელზედაც მხოლოდ თხელ წამოსასხამებს აფარებდენ და ბევს აგებულების გასამარებლათ ხშირათ კიდევ სცემდენ. ქალებსაც თითქმის ამგვართვე ზრდიდენ. მამაკაცები სადილობდენ ოჯახობასთან ერთათ და შემდეგ ვარჯიშობდენ იარაღის ხმარებაში. იმ დროს იმათ არ იცოდენ არც კითხვა და არც წერა და საზოგადოთ ცოტას ლაპარაკობდენ. მაგრამ სამაგიეროთ ისინი ითვლებოდენ მთელ საბერძნეთში საუკეთესო მოქიდავეთ და მეომრებათ. ბრძოლაში მიდიოდენ შეჯკუფევით, რაზმებათ, სალაშურის დაკერით. ყოველი მეომარი შეიარაღებული იყო შუბებით, ყველა მათგანი თითქმის მთლათ ტიტველი იყო და ტიტველ ტანს იფარაედა განიერს ფარით და აბჯრით. სპარტელების კანონებს თვისის სისასტიკით განცეიფრებაში მოჰყავდა ხალხი, როგორც წინეთ ისე შემდეგშიაც. ამ კანონების გამოცემას სპარტელები აწერდენ ლიკურგის, რომელიც სცხოვრებდა ქრისტეს დაბადების რვაასი წლის წინეთ.

5) ათინა. ათინა-კი ზღვაოსნების ქალაქი იყო. ათინელებს ქალაქს ახლო გამართული ჰქონდათ ნაეთ-სადგურა—პირეუმი, სადაც ბლომათ მიდიოდა საქონელი აზიიდან, ევროპიდან ზეგვიპტიდან. ათინელები თან-და-თან მდიდრდებოდენ. მალე აღეძრათ სიყვარული მშვენიერ ძეგლების აგებისა, ქანდაკებათა გაკეთებისა და მეღვინეობისა; მალე ისინი შეიქნენ მთელს საბერძნეთში საუკეთესო მოქანდაკეებათ

და მხატვრებათ. ათინელ მოქალაქეებს ძალიან უყვარდათ საჯაროთ ლამაზი სპუყეების წარმოთქმა, მოსმენა და სუყეელა საზოგადო საქმეებს არჩედენ და სწყუეტდენ მეიდანზე, რომელსაც ეძახდენ ზგოწას. კარგი კანონები შეუდგინა ათინელებს სოლომონმა, რომელიც ქრისტეს დაბადების 600 წლის წინეთ ცხოვრობდა.

6) სპარსელებთან ბრძოლის აქეს. იმ დროს აზია ღ ეგვიპტე ემორჩილებოდა სპარსელებს, რომლებმაც ოც-და-ათი წლის განმავლობაში დაიპყრეს ყველა ქვეყნები ინდოეთიდან ეგვიპტემდე. სპარსეთის მეფე შეიქმნა ყველა მეფეებზე ძლიერი; მას უწოდებდენ დიდს მეფეს. იგი ფლობდა უმეტეს ნაწილს აზიისა და ეგვიპტისას. ერთმა ამ მეფეთაგანმა, სახელათ დარიოსმა, მოინდომა საბერძნეთის დაპყრობაც. იმან გაგზავნა საბერძნეთის ერებთან ელჩები და მოთხოვა მათ, რომ იგი მიეღოთ თავიანთ მეფეთ. უმეტესი ნაწილი დამორჩილთა მას შეიშით, მაგრამ სპარტამ და ათინამ არ ინდომეს დამორჩილება და სიკვედილით დასაჯეს სპარსეთის მეფისაგან გამოგზავნილი ელჩები.

ეს რომ შეიტყო დარიოს მეფემ დამზადა დიდი საომარი ხომალდი, გაავსო ჯარით და გაგზავნა საბერძნეთში. ჯარი მოადგა საბერძნეთის საზღვარს და ათინის მახლობლათ მარაფონთან დაბანაკდა. ამავე დროს ათი ათასი ათინელი მეომარი გამოცხადდა სპარსელების მოპირდაპირეთ, სისწრაფით დაესხა თავს სპარსელებს და ზღვითვე უკუ აქცია. ეს მოხდა ქრისტეს დაბადების 400 წლის წინეთ. ეს იყო პირველი ომი სპარსელებთან.

ათი წლის შემდეგ დარიოსის მემკვიდრემ ქსერქსესიმ თვითონ გამოილაშქრა საბერძნეთზე. მას თან ახლდა მილიონი ჯარისკაცი და ხუთასი სამხედრო გემი. ათინელთა და სპარტელთა შეერთებულმა ჯარებმა დაანგრის სპარსელთა სამხედრო ხომალდები კუნძულ სალამინთან. ეს მოხდა ქრისტეს დაბადების 480 წლის წინეთ და ჯარი დაამარცხეს პლატეასთან ქრისტეს დაბადების 479 წლის წინეთ, ეს იყო მეორე ომი სპარსელებთან.

7) პერიკლესის საუკუნე. ამ გამარჯვების შემდეგ სპარტელები დაბრუნდნენ შინ, ათინელებმა-კი განაგრძეს ომი სპარსელებთან და ყველა ბერძენთა ქალაქებიდან, კუნძულებიდან და ახიის ნაპირებიდან განდევნეს სპარსელი ჯარი. ამას შემდეგ ათინელებმა წლიური გადასახადი ფულათ დააწერეს იმათ, რომელი ქალაქებიც-კი სპართა ბატონობისაგან გაანთავისუფლეს. ამ ფულებით ათინელებმა ააგეს ათინაში დიდებული ტაძარი თავის ქალ-ღმერთის სახელობაზე და კიდევ მრავალი სხვა ძეგლები. პირველათ მათ დაიწყეს ტრაგედის და კომედიების შეთხზვა. ბერძნები ამგვარ თხზულებებს არღვენდნენ დიდ გადაუხურავს თეატრში და აყურებინებდნენ ხალხს. ხუროთ მოძღვრები, მექანდაკენი, მხატვარნი, პოეტები, ფილოსოფოსები ყოველი მხრიდან ათინაში იკრიბებოდნენ.

მაშინ ათინელები ემორჩილებოდნენ პერიკლესს, რომელსაც დიდ პატივსა სცემდნენ, აი ამ ხანას ეწოდება პერიკლესის საუკუნე.

8) მაკედონაჲ. ათინელთა ძლიერება დიდ ხანს არ გაგრძელებულა. ქრისტეს დაბადების 431 წლის წინეთ სპარტამ გამოუტყადა ბერძნებს ომი. ეს ომი გაგრძელდა ოც-და-ათ წელიწადს და მასში თითქმის მთელმა საბერძენეთმა მიიღო მონაწილეობა. ზოგი ბერძნის ერთი სპარტას მხარეს იყო, ზოგს-კი ათინის მხარე ეჭირა. ბოლოს ათინა დამარცხდა და აღებულ იქმნა 404 წელს ქრისტეს დაბადების წინ. მაგრამ ყველა ბერძენს არ უნდოდა სპარტას ქვეშევრდომთ გამხდარიყო და ასტყადა ხელ-ახლა ომი, ომი საშინელი, სასტიკი. შეუბრალეבלათ სჭრიდნენ ხელებსა და ხოცავდნენ კაცებს; ქალებსა და ბავშვებს ჰყიდდნენ მონებათ. ერთსა და იმავე დროს ყოველ ქალაქში იბრძოდნენ მდიდარნი და ღარიბნი ერთმანეთის წინააღმდეგ. იმ დროს მაკედონიაში, ჩრდილოეთ საბერძენეთში, ცხოვრობდა სამხედრო ვარჯიშ-ბაში გაწერთნილი და მამაცი ხალხი, რომელსაც არაეინ უწოდებდნენ არ აქცევდა. ესენი დაიხლოვა მაკედონიის მეფემ, ფილიპემ, კარგათ გაწერთნა თავისი ჯარიც და დაიკავშირა და შემოიერთა ყველა ბერძნები სპარსეთის მეფის წინააღმდეგ. ათინელებმა წინააღმ-

დევობა გაუწიეს ფილიპეს, მაგრამ მან დაამარცხა იგინი ქერონასთან. ეს მოხდა 338 წელს ქრისტეს დაბადების წინ.

9) ქვეუნების დაპყრობა ალექსანდრესაგან. ფილიპეს შვილი ალექსანდრე გამეფდა 336 წელს ქრისტეს დაბადების წინ. ორი წლის შემდეგ იგი გაემგზავრა 35 ათასის ჯარით სპარსეთის სამეფოს დასაპყრობათ. სპარსეთის მეფეს ოცჯერ მეტა ჯარი ჰყავდა, მაგრამ მისი ჯარის-კაცები ცუდათ იყვნენ შეიარაღებულნი და იბრძოდნენ ძალდატანებით, რადგანაც სამხედრო ვარჯიშობა არა ჰქონდათ შესწავლული ზ მოხმარების მაკიერ ხელს უშლიდნენ ერთმანეთს. ალექსანდრემ, რომელსაც კარგი ჯარის-კაცები ჰყავდა, სამჯერ გაიმარჯვა მტრებზე და დამორჩილა ყველა სპარსეთის მეფის ხელქვეითი ქვეყნები. ალექსანდრე ხშირათ არსებდა ქალაქებს, რომლებიც ღლეწანდლამდე არსებობენ. უმთავრესი იმათგანი არის ალექსანდრია ეგვიპტეში. ალექსანდრე მივიდა ინდოეთამდე, შემდეგ დაბრუნდა ბაბილონში, სადაც მოკვდა ციყებისაგან 323 წელს ქრისტეს დაბადების წინ, იგი იყო მაშინ მხოლოდ 33 წლისა.

10) ალექსანდრეს იმპერიათა დასაწყობა. ალექსანდრეს მემკვიდრე არა ჰყავდა. იმისი სარდლები ოც წელიწადს ებრძოდნენ ერთმანეთს ტახტის დასაკუთრებისათვის. ბოლოს ვინც ცოხალი დარჩა იმათ გადასწყობის გაეყოთ ერთმანეთში ალექსანდრეს სახელმწიფო და თითოეულმა აიღო თითო ნაქერი და შეიქმნა მეფეთ. მაშინ შედგა სამი დიდი სამეფო: მაკედონია, სირია და ეგვიპტე. ამთ გარდა კიდევ რამდენიმე პატარა-პატარა სამეფოები არსებობდნენ 2—3 საუკუნის განმავლობაში.

11) საბერძნეთის სამეფოები. ამ სამეფოების ქვეშევრდომნი იყვნენ აზიელები, ხოლო მეფეთ იყო ბერძენი, მას ჰყავდა ჯარის-კაცებათ და მოხელეებათ ბერძენები; იგი იწვევდა თავის სასახლეში ბერძენ სწავლულებს, მექანდაკეებს და მწერლებს. ამ ქვეყნების მკვიდრთ თან-და-თან მიიღეს ბერძენებისაგან ყველა ჩვეულება და სარწმუნოება და ბოლოს მხოლოდ ბერძნულათ-და ლაპარაკობდნენ.

12) ალექსანდრია და მისი მუზეუმი. ზოგს ამ მეფეთაგანს უყვარდა მეცნიერება. ეგვიპტის მეფეებმა თავის სატახტო ქალაქ ალექსანდრიაში ააშენეს დიდი ბიბლიოთეკა—წიგნთ-საცავი. იმ დროს არა იცოდნენ-რა არც ქალაქის კეთებისა და არც წიგნის ბეჭდვისა. წიგნებს ხელით სწერდნენ პაპირუსებზე და დიდის სიფთხილით ინახავდნენ. ამისათვის წიგნები ძლიერ იშვიათი და ძვირი იყო. გამოჩენილ წწერალთა ნაწარმოები შეიძლება-და სულ დაკარგულიყო, რადგანაც თითო იმათგანისა მხოლოდ რამდენიმე ეგზემპლარი თუ იშვებოდა. ალექსანდრიის წიგნთ-საცავში მოგროვილი იყო 300,000 ზე მეტი წიგნი. ალექსანდრიაშივე იყო ბოტანიკური ბაღი, ლაბორატორია და დიდი საახლე მეცნიერებისათვის. ყველა ამგვარ დაწესებულებათ ეძახდნენ მუზეუმს. ცოდნის მსურველნი ყოველი ქვეყნიდან მოდიოდნენ აქ, ამ მუზეუმის სანახაეთ.

13) სელაგნება და მეცნიერება. ერმა რომ დიდი საქმეები გააკეთოს და შექმნას, ამისათვის არაა აუცილებლათ საჭირო მისი მრავალ რიცხოვნობა. ბერძნები, როგორც ებრაელები და ეგვიპტელები, პატარა ერი იყო. მიუხედავად ამისა მთელი ქვეყნიერება ბერძნებზე უფრო ლაპარაკობს, ვინემ სხვა ერებზე. როცა ბერძნებმა დაიპყრეს ეგვიპტე, ასურეთი, ბაბილონია და სპარსეთი, იმათგან ადვილათ შეისწავლეს ყველა ის, რაც იცოდნენ ამ უძველესმა ერებმა და თითონაც ბერი რამ გამოიგონეს. ბერძნები და უფრო მომეტებულათ ათინელები, სწერდნენ პოემებს, სათეატრო პიესებს და ისტორიას. დღესაც დიდის აღლაცებით კითხულობენ გომერის, ესხილასის და სოფოკლის პოეტურ ნაწარმოებს; ისტორიკოსების ჰეროდოტისა და ფუკიდის ნაწერებს და ორატორის დემოსთენის მკვერმე ჭყველურ სიტყვებს. იმათის მიბაძვით ხალხმა შეისწავლა მართლ წერა. ბერძნებმა ააშენეს ტაძრები, გააკეთეს საუკეთესო ქანდაკებანი ომისწავლეს ჩუქურთმები. იმ დროის ნაკეთები, რაც-კი შემდეგ უპოვნიათ, ბლომათ ინახება დღეს მუზეუმში დიდის ყურადღებით. პირველათ ბერძნებმა დაიწყეს აზროვნობა და ქვეყნიერებაზე შესანიშნავ მოვლენათა და-

კვირება. აწაირათ ისინი უკვირდებოდენ ყველა შესანიშნავ სანახაობას და მათვე ჩაუდევს საძიკველი მეცნიერებას. მაკალითათ: ჰიპოკრატმა მედიცინალობას, არისტოტელმა — საბუნების-მეტყველო მეცნიერებას, ევკლიდმა — გეომეტრიას, არქიმედმა — მეხანიკას, ერატოსთენმა — გეოგრაფიას, ჰიპპარქმა ასტრონომიას. ჩვენ დღეს გვეძნელება უკვე დაწყებულის ამ მეცნიერებათა სწავლა სკოლაში და ბერძნებმა-კი თავის თავათ გამოიგონეს ის. ეჭვი არ არის, რომ უნდა გვაკვირებდეს ბერძნების ნიჭი და უნარი, ვინაიდან ისინი იყვენ მასწავლებლათ, ჯერ რომაელთა და შემდეგ დასაუღლეთის ერთა, განსაკუთრებით იტალიელებისა და ფრანგებისა.

ნ. შენგელია.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

აფი კაცი აღდგომასაც აფიო.

გულწრფელად შენანებული ცოდვა კაცს მიეჭეებაო.

(სეკსურული ანდაზა—ჩაწერილი დ. ჰუღიაშვილისაგან).

ბრმა თვალმა ერთი ცრემლის ცეარი რომ დააგღოს ისიც კარგიაო.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი.

(წამოადგენილი კ. სესნიაშვილისაგან).

გამოცანას მოგახსენებ პატარასა საადილოს,
დაფიქრება ცოტა უნდა თუ მოიცლი სამისოთ;
სუსტი პატარა მწერია—შრომისა მოყვარულია,
ჩვენ ყველა ვიცნობთ სად სცხოვრობს, ვინ არის სადაურია.
ბევრს გვასარგებლებს, ეს ყველა მის შრომით მონაგვარია;
ჩვენთვის ტკბილი აქვს ნაშრომი—ღეთისათვის კელაპტარია.

(წამოდგენილი ვასტანგ თუხარქელისგან).

ერთ ქარხანაში ოც-და-ცამეტი მუშაა, მათში ოც-და-თორ-
მეტი მუნჯია და ერთი მეტყუელი.

(წამოდგენილი თოწნიკე გეგეშვიდისგან).

ერთი რამა სულიერი არ დაჯდება ღონისა,
ცალი ხარი უკავია ერთ ლუკმაზე პირშია.

ა კ რ ო ს ტ ი ხ ი.

ახლათ გაზაფხულზე ველით ბრწყინვალე დღესასწაულსა,
ღიმილით მოგვესალმება, გაგვითბობს გულსა და სულსა.
დამბადებლისა ტანჯვისა ის არის გამხსენებელი,
გამსწორებელი წარმართთა და ხალხის მაცხონებელი.
ოცნებას სასიხარულოს მიმოჰფენს ქვეყნიერებას,
მრავალ უძღურთაც, წამს მაინც, შიშადლის ბედნიერებას.
ამიტომ ჩვენცა ვიხაროთ ყურები გეჰონდეს ცქვიტათა,
აღდგა ქრისტეო, ვინც გვითხრას, შევსძახოთ „ქეშმარიტათა“.

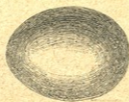
ჩქარა გამოსათქმელი.

(წამოდგენილი გოტე სესნიაშვილისგან).

ღამე ღამურა ღამით მფრინავი,
ღამე მწერებს სდევს თავის საკვებათ.

რეზუსი

თ ვ ,
 ე

მ

, ს

ვ

გ

, ე

, ი

, ე

, ი

ტ

10

, ე

შ

ე

, წ

, ე

მაცხოვრის
 სახელი

, ნ

დ

კ

, ე

, ი

რ

, პ

ი

, ე

საქართვე-
 ლის მხარე

, ე

შ

შემოკლებული სა-
ხელი მარიამისა

, ი 10 , ო
, ტ

ქობულაძე

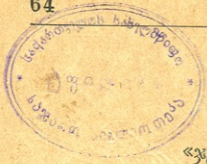

№ III გამოცანებისა.

- გამოცანა: ფიორი.
- აკროსტიხი: მარტის თვე.
- შარადა: ნინოშვილი.

გამოცანა, აკროსტიხი და შარადა გამოიცნო გორის პროგიმნაზიის მოსწავლემ თამრიკო წერეთელმა.

«ჯეჯილის» რედაქციაში

იქილება უმღეგი საკუთარი ზამოცეანი:

თამარ დედოფლის სურათი	1 მან. 50 კ.	გასაგზავნი	30 კ
ალბომი „ბუნება სურათებში“ ყლით 1 „ —		გასაგზავნი	20 „
პატარა ლორდი			30 „
ჩენი ძველი გმირები			30 „
თეთრი და ზანგი			15 „
ნელო და პატრაჟი			10 „
სოლომონ მეფე			10 „
ორი მოთხრობა ეგ. ნინოშვილისა			10 „
გუსტავ ეაზა			5 „
ოცი წლის წინეთ გ. წერეთლისა			5 „
სურათი გ. წერეთლისა			20 „
ლედი ჯენ			35 „

